

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Miten kotouttaminen näkyy yksikön arjessa?”

Toiminnan tarkastelua Jyväskylän kaupungin ostopalveluiden
asumisyksiköissä

Laura Pöyhönen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11/2017

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Laura Pöyhönen	Sivumäärä 42 ja 2 liitesivua
Työn nimi "Miten kotouttaminen näkyy yksikön arjessa?" Toiminnan tarkastelua Jyväskylän kaupungin ostopalveluiden asumisyksiköissä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Tarja Jukkala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Jyväskylän kaupungin kotoutumispalvelut, Susanna Baltzar	
Tiivistelmä Tämä opinnäytetyö on Jyväskylän kaupungin kotoutumispalveluiden tilaustyö ostopalveluina toimivien asumisyksiköiden toiminnan ja kotouttamisen edistymisen tarkasteluun. Asumisyksiköiden asiakaskuntaa ovat alaikäiset, ilman huoltajaa Suomeen saapuneet turvapaikanhakijanuoret, jotka ovat saaneet oleskeluluvan. Asumisyksiköiden tarkoituksena on tukea nuorta arjessa ja itsenäistymisessä, kunnes tämä täyttää 18 vuotta, ja muuttaa omaan asuntoon, ja siirtyy tarvittaessa jälkihuollon tukitoimien pariin. Opinnäytetyöni sisältää maahanmuuttoon ja turvapaikanhakijoihin liittyvää sanastoa ja turvapaikka- ja oleskelulupaprosessin etenemistä teoriassa. Nostan esille myös alaikäisen edustajan tehtävät sekä kerron, miten kaupunki on määritellyt yksiköiden tehtävät kotouttamista varten. Haastattelin kesällä 2017 yhteensä seitsemää ohjaajaa kolmesta eri asumisyksiköstä. Huoltsikan, Hui-pun sekä Säynätsalon tukiasumisyksiköiden ohjaajat kertoivat muun muassa työhyvinvoinnistaan, nuorten harrastuksista, kotouttamisen näkyvyydestä arjessa sekä yhteistyön sujuvuudesta kaupungin kanssa. Yksiköt nostivat esiin myös ongelmakohtia palvelurakenteessa, sekä antoivat korjaus- ja kehittämisehdotuksia toiminnan parantamista varten. Ohjaajien haastatteluun pohjautuva opinnäytetyö tuo kaupungille hyvin ilmi tämän päivän arjen asumisyksiköissä ja miten kotouttaminen sujuu. Haastatteluista käykin ilmi, että kaupunki voi olla tyytyväinen yksiköihin ja ohjaajien toimintaan, asiat tuntuvat sujuvan mallin mukaisesti.	
Asiasanat kotouttaminen, alaikäiset turvapaikanhakijat, nuoret, itsenäistyminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Laura Pöyhönen	Number of Pages 42 + 2
Title "How are you progressing integration?" Observing of operations and integration at city of Jyväskylä's living units.	
Supervisor(s) Tarja Jukkala	
Subscriber and/or Mentor City of Jyväskylä, integration services, Susanna Baltzar	
Abstract This thesis is made for Jyväskylä city's immigration services. This thesis is focused on the living units, which are implemented as outsourcing services by city of Jyväskylä. I observed how the operations works and how integration is progressed in the living units. The clientele of living units are minor asylum seekers, who have arrived to Finland without guardians and who have received residence permits. The main point of living units is to support youth to feel themselves like at home in Finland and to support their independency, so that when they turn 18 years old, they'll know Finnish society and are ready to move on their own. I will tell facts about immigrants and asylum seekers, and how they apply for asylum or residence permit. I'll also tell about representatives, which are named to minor asylum seekers and how the city of Jyväskylä has defined what the units do. At summer 2017 I interviewed seven instructors who work at these living units. City of Jyväskylä has three different units, Huoltisikka, Huippu and Säynätsalo living units. The instructors told me about their well-being at work, hobbies that their clients have, how the integrations show at their basic days and how has the cooperation with city of Jyväskylä has worked. They also told me few things that need to be fixed with service structures. Based on the instructros interviews, I think city on Jyväskylä can find out well how the basic days are at the living units, and how the integration is proceed there.	
Keywords integration, minor asylum seekers, youth, independence	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAT	6
2.1 Turvapaikanhakijat	6
2.2 Yksin maahan saapuvat alaikäiset ilman huoltajaa	7
2.3 Nuoren asuinyksikkö ja jälkihuolto	9
2.4 Sanastoa	10
3 JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN KOTOUTUMISPALVELUT	10
3.1 Asiakaskunta ja nuorten tiimi	10
3.2 Asiakasprosessi	11
3.3 Nuoren tuki	12
3.4 Asumisyksiköt	12
3.4.1 Säynätsalon tukiasumisyksikkö	13
3.4.2 Huipun tukiasumisyksikkö	13
3.4.3 Huoltsikka	13
4 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ	14
4.1 Opinnäytetyö prosessina	14
4.2 Haastattelun taustoitusta	15
4.3 Haastatteluiden purku	16
5 ASUMISYKSIKKÖ A	17
5.1 Yleistä	17
5.2 Yksikön toiminta	17
5.3 Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö	20
6 ASUMISYKSIKKÖ B	23
6.1 Yleistä	23
6.3 Yksikön toiminta	24
6.4 Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö	26
7 ASUMISYKSIKKÖ C	30
7.1 Yleistä	30
7.2 Yksikön toiminta	30
7.3 Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö	33
8 YHTEENVETO JA POHDINTA	35
8.1 Esille nousseet kehittämiskohteet	35
8.2 Toiminnan tarkastelu	36
8.3 Tutkimuksen merkitys yhteisöpedagogille	38
8.4 Jatkotutkimusaiheet	39
LÄHTEET	40
LIITTEET	43
Liite 1 Haastattelukysymykset	43

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on tilaustyö Jyväskylän kaupungin kotoutumispalveluilta. Työn aiheena on Jyväskylän kaupungin ostopalveluiden asumisyksiköiden kotouttamisen ja arjen tiedonkeruu ja toiminnan tarkastelu, sujuuko kaikki kaupungin ohjeiden mukaisesti, sekä onko toiminta yhdenmukaista asumisyksiköille annetun ohjeistuksen kanssa.

Asumisyksiköt ovat suomeen alaikäisinä saapuneiden turvapaikanhakijanuorten kotien jälkeen, kun he ovat saaneet oleskeluluvan ja kuntapaikan. Jyväskylän kaupungilla on kolme asumisyksikköä ostopalveluna.

Ajatus tutkimuksen tekemiseen sai alkunsa keväällä 2017, kun pääsin Jyväskylän kaupungin kotoutumispalveluihin kesätyöhaastatteluun. Ehdotin haastattelussa, että jos kesätyöpaikkaa en saa, tekisin mielelläni opinnäytetyön kaupungille, jos kotoutumispalveluilla olisi tarvetta sille. Sain loppujen lopuksi valita viidestä eri aiheesta itselleni mieluisan, ja päädyin asumisyksiköiden toiminnan tarkasteluun.

Opinnäytetyöni on tutkimus, jossa olen haastatellut seitsemää asumisyksikön ohjaajaa. Kuusi haastatteluista on tehty paikan päällä kasvotusten, ja yksi on sähköpostihaastattelu. Haastattelut analysoin yksikkökohtaisesti, mutta siten että haastattelun antaneen ohjaajan anonymiteetti säilyy. Haastattelut on tehty kesäkuussa 2017. Yksiköiden vastaavat ohjaajat suostuivat mielellään siihen, että tekisin haastattelut. Sain nopealla aikataululla kaikki seitsemän haastateltavaa mukaan tutkimukseeni.

Taustoitin myös hieman turvapaikanhakijoiden tämän hetkistä tilannetta Suomessa, sekä avaan käyttämäni sanastoa. Esittelen kotoutumispalveluiden nuorten tiimin, jotka kaupungin puolelta ovat mukana yhteistyössä sekä asumisyksiköt.

Kaupungin kotoutumispalveluille opinnäytetyöni on kirjallinen selvitys yksiköiden toiminnan tarkastelusta ja yhdenmukaisuudesta vertailtuna kaupungin ohjeistukseen. Koen työn heille merkittävänä, koska he saavat tässä kaikkien kolmen asumisyksikön vastaukset samassa koostettuna erilaisten mahdollisten kehittämisehdotusten kanssa.

Yhteisöpedagogeille tutkimus on ajankohtainen, sillä turvapaikanhakijat ja monikulttuuriset ihmiset ovat alati kasvava asiakaskunta, josta ei välttämättä tiedetä vielä tarpeeksi. Asumisyksiköt ovat yhteisöpedagogeille mahdollinen työpaikka, ja opinnäytteeni kautta, tämän lukevat saavat tietoa siitä, mitä asumisyksiköiden tehtävät Jyväskylässä ovat, ja miten kotouttaminen näkyy niiden toiminnassa ja arjessa.

Opinnäytetyön aihepiiri, eli monikulttuuriset asiakkaat, valikoitui minulle yhdeksi mahdolliseksi aihepiiriksi jo varhaisessa vaiheessa. Keväällä 2017 olin työharjoittelussa Jyväskyläläisessä peruskoulussa, jossa toimin turvapaikanhakijalasten kanssa, ja tuntui luonnolliselta jatkumolta lähteä työstämään opinnäytettä samaan suuntaan. Opinnäytetyön tosin teen yksiköiden ohjaajan näkökulman tarkastelusta, nuoria en tähän työhön haastatellut.

Monikulttuurinen työympäristö on kiinnostanut minua melkein opintojen alusta asti. Olen muutaman vuoden ajan jo kerännyt erilaisia oppimiskokemuksia monikulttuurisesta työstä ja sen mahdollisuuksista, ja tämän opinnäytteen teko on vain vahvistanut ajatustani siitä, että tulevaisuuden työkenttäni voisi ollakin tämänkaltaisessa työympäristössä. Koen, että suurin henkilökohtainen hyöty minulle tästä opinnäytetyöstä on se, että opin tuntemaan asumisyksiköiden arjen ja erilaisia kotouttamisen menetelmiä, joita voin hyödyntää työelämässä tulevaisuudessa.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAT

2.1 Turvapaikanhakijat

Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan, Suomeen saapui vuoden 2016 aikana yhteensä 401 yksintullutta alaikäistä turvapaikanhakijaa yhteensä 34 maasta. Osan nuorten kotimaata ei ole saatu selville, ja osalla nuorista ei ole ollut minkään maan kansalaisuutta Suomeen saapuessaan. (Maahanmuuttovirasto 2017a.) Vuonna 2016 Suomeen saapui kaikkiaan 5 651 turvapaikanhakijaa (Maahanmuuttovirasto 2017b). Tammi-maaliskuun 2017 aikana yksinsaapuneita alaikäisiä on ollut 60 nuorta, yhteensä 14 eri maasta. Myöskään näissä tilastoissa kaikille nuorille ei ole merkitty ko-

timaata. (Maahanmuuttovirasto 2017c.) Samana ajanjaksona Suomeen saapui yhteensä 1 135 turvapaikanhakijaa (Maahanmuuttovirasto 2017d).

Maahanmuuttajista puhuessa, on tärkeää muistaa, että turvapaikanhakija ja pakolainen eivät ole suoraan yksi ja sama henkilö. Pakolainen on henkilö, jolle on jo myönnetty turvapaikka jostain valtiosta, ja turvapaikanhakijalla tarkoitetaan ulkomaalaista henkilöä, joka saapuu vieraaseen valtioon ja hakee sieltä suojelua ja oleskeluoikeutta. Jos turvapaikanhakijalle myönnetään turvapaikka kyseistä valtiosta, saa hän pakolaisaseman. (Sisäministeriö 2017a; Maahanmuuttovirasto 2017e; Pakolaisapu 2017.)

Turvapaikkahakemuksen käsittely saattaa kestää Suomessa useita kuukausia. Kun hakuprosessi on käynnissä, turvapaikanhakija saa oleskella Suomessa koko hakuprosessin ajan, mutta ei saa matkustaa ulkomaille. Hakemuksen käsittelyä odottava turvapaikanhakija saa asua ilmaiseksi vastaanottokeskuksessa käsittelyajan. Turvapaikkahakemukset hoitava maahanmuuttovirasto kutsuu hakijan turvapaikkapuhutteluun, jossa selvitetään saako hakija turvapaikan, vai myönnetäänkö hänelle oleskelulupa. Oleskeluluvan voi joissain tapauksissa saada perustuen toissijaisen suojelun tarpeeseen. Tällaisia perusteita ovat muun muassa kuolemanrangaistuksen tai teloituksen uhka kotimaassa. Jos turvapaikkapuhuttelussa käy ilmi, että tarvetta turvapaikalle tai oleskeluluvulle ei ole, hakemus hylätään ja hakija käännytetään Suomesta. (Infopankki 2016a; Suomen punainen risti 2017a; Maahanmuuttovirasto 2017f.)

Turvapaikanhakijalle osoitetaan kunta ja hänet kirjataan pakolaisena tämän kunnan asukkaaksi, jos turvapaikka tai oleskelulupa myönnetään (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017a; Maahanmuuttovirasto 2017g). Myönteisen oleskelulupapäätöksen jälkeen hakija muuttaa hänelle osoitetun kunnan tarjoamaan vuokra-asuntoon. Kotoutumisen alkamisen jouduttamiseksi, hänen muuttonsa vastaanottokeskuksesta uuteen kotikuntaan pyritään järjestämään mahdollisimman pian. (Suomen punainen risti 2017a.)

2.2 Yksin maahan saapuvat alaikäiset ilman huoltajaa

Saapuessaan Suomeen ilman huoltajaa, alaikäiselle turvapaikanhakijalle määrätään edustaja. Edustajan tehtävä on turvapaikka- ja perheenyhdistämisprosessien aikana valvoa lapsen edun toteutumista. Etua tulee valvoa myös nuoren varallisuutta ja häntä itseään koskevissa lakisääteisissä asioissa. Edustaja on nuoren mukana myös turvapaikkapuhuttelussa. Nuoren saadessa oleskeluluvan, ja muuttaessaan asumisyksikköön tai perheryhmäkotiin, yhteistyö edustajan kanssa jatkuu, ellei edustajan vaihtamiseen ole syytä. Tällöin edustajan tehtäviin kuuluu valvoa yleisesti nuoren etua tämän elämäntilanteisiin ja asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Nuoren tullessa täysi-ikäiseksi, päättyy edustajan tehtävä. Tehtävä päättyy myös, jos nuori muuttaa pois Suomesta pysyvästi, tai hänelle määrätään huoltaja tai muu laillinen edustaja. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 1999; Maahanmuuttovirasto 2017h; Kotouttaminen.fi 2017a; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017b.)

Oleskeluluvan saamisen jälkeen, lapselle tai nuorelle pyritään saamaan kuntapaikka samasta kunnasta, jossa tämä on asunut turvapaikkaprosessin ajan. Kun nuorelle osoitetaan asuinkunta, pyritään huomioimaan kunnan tarjoamat palvelut, asumisen jatkuvuus, sekä lapsen tai nuoren mahdollisuudet pitää yhteyttä omaisiin ja ystäviin, jotka ovat Suomessa. Nuoren jatkosijoituksesta tehdään arvio yhdessä nuoren, tämän edustajan, vastaanottokeskuksen sekä vastaanottavan kunnan sosiaalityöntekijöiden kanssa. Tavoitteena on nuoren etu pitkällä tähtäimellä, eli tälle sopiva asuminen ja koulutusmuoto, ja ajan kuluessa, ammatti ja työ. Esimerkkejä nuoren asumiskoista ovat perheryhmäkoti, tukiasunto tai tuettu asuminen. Kunnassa laaditaan myös kotoutumissuunnitelma lapselle tai nuorelle. Suunnitelman laatimisessa mukana ovat myös edustaja ja tulkki. Kuntalaisena lapsella tai nuorella on oikeus osallistua samoihin aktiviteetteihin ja toimintoihin, kuin muu ikäryhmänsä. (Kotouttaminen.fi 2017b.)

Oleskeluluvan saaneiden nuorten kotoutumisen suositellaan alkavan mahdollisimman pian maahan saapumisen jälkeen, ja resursseja tulisi kohdistaa kotoutumisen edistämiseen varsinkin nyt, kun maahanmuutto on lisääntynyt (Valkendorff & Söderlund 2017, 247; Valtion kotouttamisohjelma 2012, 9).

2.3 Nuoren asuinyksikkö ja jälkihuolto

Ilman huoltajaa maahan tullut alle 16-vuotias turvapaikanhakija majoitetaan Suomessa lastensuojelulaitosta vastaaviin ryhmäkoteihin. Oleskeluluvan saatuaan, hän muuttaa perheryhmäkotiin. Tukiasumisyksiköihin taas majoitetaan 16-17 vuotiaat turvapaikanhakijat. Ryhmäkodit tai tukiasumisyksiköt huolehtivat myös lapsen tai nuoren perustarpeista, hoivasta, huolenpidosta, ravinnosta ja taloudellisesta tuesta, sen lisäksi että tarjoavat majoittumisen. Lapselle tai nuorelle tehdään ammatilliset hoito- ja kasvatussuunnitelmat, ja he pääsevät tasonsa ja ikänsä mukaiseen kouluopetukseen. (Maahanmuuttovirasto 2017h; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017b). Alaikäisen oleskeluluvan saaneen nuoren tai lapsen saapuessa tukiasuntoon tai ryhmäkotiin, hänelle nimetään vähintään yksi omaohjaaja. Omaohjaaja huolehtii nuoren tai lapsen tarpeista ja asioiden hoidosta, sillä hän tuntee parhaiten lapsen tai nuoren asiat. Usein tukiasunnon arjessa omaohjaaja on yksikön tärkein aikuinen lapselle tai nuorelle. Omaohjaaja pitää tilanteen salliessa yhteyttä lapsen tai nuoren lähiomaisiin, ja edustaa lasta, esimerkiksi yksikössä tai koulussa, kaikissa tilanteissa, joissa tämän asioita käsitellään. (Järvinen, Snellman & Helenius 2014, 7-8.)

Asumisyksiköissä asumisesta puhutaan Jyväskylässä myös nimellä yhteisöllinen asuminen. Yhteisöllinen asuminen perustuu vertaistukeen, eli samassa elämäntilanteessa olevat nuoret harjoittelevat itsenäistymisen taitoja myös yhdessä, asuen samassa yksikössä. (Jyväskylä 2017a.)

Kun nuori täyttää 18, muuttaa hän omaan asuntoonsa perheryhmäkodista tai tukiasumisyksiköstä. Nuoren tilanteesta riippuen, tällä on mahdollisuus vielä jäädä asumaan tukiasumisyksikköön. Kuitenkin nuoret tarvitsevat aikuisen tukea myös täysi-ikäisinä. Arjen haasteista selviytymisen lisäksi, tukea ja ohjausta saatetaan tarvita myös omaan koulutukseen liittyvissä asioissa. Kunnat järjestävät kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa näille nuorille. Jälkihuollon kautta annettava tuki voi olla esimerkiksi säännöllisiä tapaamisia, joissa käydään nuoren kanssa tämän mieltä askarruttavia asioita läpi, kuten esimerkiksi harrastuksiin, asumiseen, työnhakuun tai omaan talouteen liittyviä. Nuori on oikeutettu jälkihuollon tukitoimien piiriin, kunnes hän täyttää 21, tai hänen huoltajansa saapuu Suomeen. (Kotouttaminen.fi 2017c.)

2.4 Sanastoa

Pakolainen – henkilö joka pakenee kotimaastaan koska hänellä on aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi esimerkiksi uskonnon, rodun, kansallisuuden tai poliittisen mielipiteen vuoksi (Kanninen & Markkula 2011, 68; Maahanmuuttovirasto 2017i).

Maahanmuuttaja – maahanmuuttaja on yleiskäsite kaikille Suomeen muuttaneille joilla ei ole Suomen kansalaisuutta (Kanninen & Markkula 2011, 69; Maahanmuuttovirasto 2017i).

Monikulttuurisuus – tasa-arvoinen rinnakkaiselo erilaisia kulttuureja ja kieliä edustavien ihmisryhmien välillä (Kanninen & Markkula 2011, 70).

Turvapaikanhakija – toisen maan kansalainen joka hakee esimerkiksi Suomesta suojaa tai oleskeluoikeutta. Turvapaikan saatuaan saa pakolaisaseman. (Kanninen & Markkula 2011, 70; Maahanmuuttovirasto 2017i.)

Oleskelulupa – määräaikainen tai pysyvä lupa, jolla maahan saa saapua toistuvasti ja oleskella siellä. Voidaan myöntää esimerkiksi työnteen tai opiskelun perusteella. (Maahanmuuttovirasto 2017i.)

3 JYVÄSKYLÄN KAUPUNGIN KOTOUTUMISPALVELUT

3.1 Asiakaskunta ja nuorten tiimi

Kaupungin kotoutumispalveluiden asiakkaita ovat nuoret, jotka ovat saapuneet Suomeen alaikäisinä ilman huoltajaa, ja ovat saaneet turvapaikkaprosessin kautta oleskeluluvan. Tällä hetkellä asiakkaana on 11-21 vuotiaita nuoria noin 90. (Baltzar & Jyrinki 2017).

Nuorten kanssa työskentelee kotoutumispalveluiden nuorten tiimi, johon kuuluu kaksi sosiaalityöntekijää, yksi sosiaaliohjaaja, johtava sosiaalityöntekijä ja kotoutumispalveluiden oma psykologi. (Baltzar & Jyrinki 2017).

3.2 Asiakasprosessi

Nuorten tiimin toiminta pohjautuu muun muassa kotoutumis- ja sosiaalihuoltolakiin. Tarkoituksena asiakasprosessissa on turvata nuorille jälkihuolto, kasvatuksen, hoidon ja huolenpidon järjestäminen. Erityisen tuen tarpeessa olevien sosiaalityö, sosiaalihuoltolain 8§ mukaisesti kuuluu myös heille. (Baltzar & Jyrinki 2017).

Nuoren saapuessa kotoutumispalveluiden asiakkaaksi, tehdään hänen kanssaan alkukartoitus, eli psykososiaalinen alkuhaastattelu. Arvioidaan nuoren huolenpidon ja asumisen tuen tarvetta, ja suunnitellaan, miten se järjestetään, ja miten sitä seurataan. Nämä tuen palvelut perustuvat kotoutumislakiin. Nuorelle myös kerrotaan tämän oikeuksista ja muista asioista, jotka liittyvät asiakasprosessiin. Näitä ovat muun muassa toimeentulo, opiskelun tukeminen, harrastukset ja asuminen. (Baltzar & Jyrinki 2017).

Jokaiselle nuorelle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Alle 17-vuotiaan nuoren kanssa suunnitelma laaditaan kotoutumispalveluiden sosiaalityössä, yhteistyössä nuoren edustajan kanssa. Yli 17-vuotiaan nuoren kanssa suunnitelma laaditaan yhteistyössä TE-toimiston kanssa. (Baltzar & Jyrinki 2017).

Sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa nuorelle on kolme keskeistä teemaa, monialaisuus, asiakaslähtöisyys ja kiinnipitävyys. Asiakkaalle tarjotaan tukea monialaisen ammattiryhmän kautta, asioihin tartutaan asiakkaan tarpeen mukaan, ja pidetään kiinni siitä, mitä nuorelle tarjotaan ja mitä nuori tarvitsee. Kotoutumista varten nuori saa ohjausta ja neuvontaa liittyen kotoutumisen eri teemoihin, kuten sosiaali- ja terveysjärjestelmään, arkirytmiin, asumiseen, suomen kieleen, lakiin ja työelämään. (Baltzar & Jyrinki 2017).

3.3 Nuoren tuki

Koska nuorella ei ole Suomessa perhettä tai läheisverkostoa, on palvelujärjestelmä korvannut perheen. Nuoren tuessa tärkeää on tuttujen aikuisten läsnäolo, luottamuksen rakentaminen sekä joustavuus sosiaalityön ja palveluiden kanssa suhteessa nuoren tarpeisiin ja elämään. Nuorten itsenäistymistä tuettaessa pitää ottaa huomioon tämän mahdollinen traumatausta, omatoimisutta tukiessa pitää ottaa huomioon myös se, että nuori saa kuitenkin riittävää huolenpitoa. Nuorten oireita on osattava tulkita, milloin riittää peruspalvelut ja arjen tuki, ja milloin taas on tarve perusteellisemmille tukitoimille. Työskentelyssä nuoren kanssa täytyy myös ottaa huomioon tämän ikä, identiteetti, kulttuuri, uskonto, kotimaassa oleva perhe ja heidän odotuksensa nuoren suhteen, sekä mahdolliset kriisitaustat. (Baltzar & Jyrinki 2017).

”Mikä on normaalia oirehdintaa epänormaalissa tilanteessa?” (Baltzar & Jyrinki 2017).

Nuorta tukiessa sosiaalityöntekijät ja asumisyksiköiden ohjaajat tekevät monialaista yhteistyötä muun muassa TE-toimiston, nuorten edustajien, terveydenhuollon, maahanmuuttoviraston, koulun ja lastensuojelun kanssa. Jos nuoresta herää huoli, on sekä asumisyksikön ohjaajilla, että kotoutumispalvelun sosiaalityöntekijöillä velvollisuus tehdä tästä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 25§, 13.4.2007/417). Yhteistyötä tehdessä on tärkeintä se, että nuori on asian keskiössä ja otetaan huomioon siten, että palveluprosessit ovat mahdollisimman sujuvia tämän näkökulmasta katsottuna. (Baltzar & Jyrinki 2017).

Kotoutumistoimenpiteiden takana on tavoitteena ja pyrkimyksenä myös syrjäytymisen ehkäisy (Laitinen 2012, 82).

3.4 Asumisyksiköt

Haastattelemillani ohjaajilla oli muun muassa yhteisöpedagogin, kuntoutuksen ohjaajan, lähihoitajan, kasvatustieteiden maisterin ja nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien tutkinnot.

3.4.1 Säynätsalon tuettu asuminen

Säynätsalon tuetun asumisen yksikkö on perustettu alkuvuodesta 2017, ja se tarjoaa tukiasumispalveluita turvapaikanhakijanuorille, jotka ovat maassa ilman huoltajaa. Yksikkö on tarkoitettu alle 18-vuotiaille nuorille, ja sen tarkoituksena on tarjota nuorille tukea itsenäistymiseen ja edistää näiden kotoutumista yhteistyössä esimerkiksi koulujen kanssa. (Haastateltu ohjaaja 2017.)

3.4.2 Huipun tukiasumisyksikkö

Jyväskylässä sijaitseva Ryhmäkodit arjessa -yrityksen Jyväskylän tukiasumisyksikkö, eli Huipun tukiasumisyksikkö avattiin tammikuussa 2017. Huipun tukiyksikkö on tarkoitettu oleskeluluvan ja kuntapaikan saaneille pakolaisnuorille, jotka ovat saapuneet yksin maahan alaikäisenä ilman huoltajaa. Tukiasumisyksikkö on tarkoitettu nuorille, jotka eivät enää tarvitse jatkuvaa apua asioista huolehtimiseen. (Ryhmäkodit arjessa 2016.)

Jyväskylään nuoret ovat pääsääntöisesti saapuneet muista Suomessa olevista tukiasumisyksiköistä tai ryhmäkodeista. Nuorten integroiminen, eli kotouttaminen, suomalaiseen yhteiskuntaan on aloitettu jo edellisessä asumisyksikössä tai ryhmäkodissa, ja sitä jatketaan Huipussa. (Ryhmäkodit arjessa 2016.)

3.4.3 Huoltsikka

Jyväskylän Huoltsikka on tuettua asumista joko sijaishuollosta itsenäistyvälle nuorelle. Huoltsikassa asumisen tavoitteena on elämönhallintataidot ja itsenäistyminen.

Ohjaajien työnkuvaan kuuluu tukea nuoria arjen askareissa ja itsenäistymisessä. (Huoltsikka Oy 2016, 3).

4 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

4.1 Opinnäytetyö prosessina

Opinnäytetyötä kirjoitettaessa suositellaan tekemään niin sanottuja ”kenttämuistiinpanoja”, eli kirjata ylös kaikkia ajatuksia ja mietteitä joita tutkimusprosessin aikana syntyy. Tämä ”kenttäpäiväkirja” on apuna, jos myöhemmin haluaakin kirjoittaa tietyistä tuntemuksista, joita tutkimus on herättänyt. (Alasuutari 1993, 241; Pöyhönen 2016.) Tutkimus tarvitsee aina aineiston ja ilman hyvää aineistoa ei tehdä hyvää tutkimusta (Aaltola & Valli 2001, 10; Pöyhönen 2016).

Aineistoon on hyvä perehtyä ensin kunnolla ja sen jälkeen pelkistää se, eli tiivistää ja selkeyttää jättäen jäljelle oleelliset asiat liittyen omaan tutkimustyöhön (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2010, 124; Pöyhönen 2016).

Opinnäytetyöni lähti liikkeelle ajatuspaperista, johon kirjoitin ”jos opinnäytetyöni liittyy turvapaikanhakijoihin yms, toivoisin sen liittyvän myös kotoutumisen toiminnan tarkasteluun.” Aihe oli minulla mietittynä jo alkuvuodesta 2017, kunnes se alkoi syvenyä ja oikeasti tarkentua kesätyöhaastattelussa ilmoille heitetyn ajatuksen myötä. Ensimmäisten keskustelujen ja aihetarjousten jälkeen, alkoi minulle selvitä, minkälaisen opinnäytetyön haluan tehdä, ja tulen tekemään.

Aineistonkeruu oli minulle heti mielessä haastatteluina, jotka litteroisin ja pääsisin siten perehtymään niihin syvällisemmin, kuin esimerkiksi internetissä täytettävään lomakehaastatteluun.

Haastattelukysymykset tein kesäkuun alussa opinnäytetyön työelämäohjaajan Susanna Baltzarin ja tämän kollegan Tanja Vesterinen-Pohjosahon kanssa. Juhannuk-

seen mennessä olin saanut kaikki haastattelut tehtyä, ja litterointi sekä teoriaan perehtyminen saattoi alkaa. Toki teoriaan olin tutustunut jo ennen kysymysten laadintaa, jotta osasin asetella raameja siihen, mitä työni tulisi pitämään sisällään.

4.2 Haastattelun taustoitusta

Sekä tutkimus- että kehittämistyössä haastattelu on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä. Haastattelujen avulla on mahdollista saada kerättyä kehittämisen kohteesta syvällistä tietoa nopeasti, esimerkiksi selventää tai syventää asioita. Haastattelua ”ei vain valita” menetelmäksi, vaan etukäteen pitää pohtia minkälaisen haastattelun aikoo järjestää, sillä siihen vaikuttaa se millaista tietoa halutaan kerätä kehitystyön tueksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 106; Pöyhönen 2016.)

Jos haastattelija ei halua edetä orjallisesti kysymysjärjestyksessä, käyttää hän tällöin puolistrukturoitua haastattelumenetelmää, jossa hän voi vaihtaa ennakkoon laadittujen kysymysten järjestystä haastatteluun sopivaksi haastattelun aikana, ja myös kysymysten sanamuotoja voi muutella. Puolistrukturoidun haastattelun etu on myös siinä, että tilanteeseen sopimattomat kysymykset voi jättää pois ja keksiä tilalle kysymykset jotka sopivat paremmin tehtävään haastatteluun. Avoin haastattelu ei nimensä mukaisesti vastaa täysin haastattelua, vaan on avointa keskustelua aiheesta, ja molemmat osapuolet osallistuvat keskusteluun aktiivisesti. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2010, 97; Pöyhönen 2016.)

Suunnittelin haastatteluani varten kysymykset yhdessä työelämäedustajan ja tämän kollegan kanssa. Yhdessä mietimme, millaisesta näkökulmasta kaupunki haluaa tietoa yksiköiden kotoutumisen toteutumisesta.

Alusta asti oli selvää, että haastattelut tapahtuvat kasvotusten ja ne äänitetään. Nauhoituksen helppo puoli on se, että keskustelu kulkee omalla painollaan, ja asioihin voi palata myöhemmin. Äänityksen hyvä puoli on myös siinä, että haastattelija voi keskittyä paremmin haastateltavaan (Ojasalo ym. 2014, 107). Tilannetta olisi sekoittanut mielestäni hurjan paljon se, jos olisin alkanut tehdä muistiinpanoja samalla. Haastat-

telutilanne ei olisi ollut enää eheä ja yhtenäinen, vaan katkonainen ja ajatukset olisivat saattaneet katketa haastateltavalta.

Sain kaikilta kuudelta haastateltavaltani noin puolen tunnin mittaiset haastattelut, pois lukien yksi tunnin pätkä. Yhden haastatteluista jouduin toteuttamaan sähköpostitse, ja vastauksia lukiessani huomasin, että ne olivat selkeästi lyhyempiä ja katkonaisempia, kuin kasvotusten tehdyissä haastatteluissa, joissa pääsin itse esittämään tärkeitä kysymyksiä sekä jatkokysymyksiä.

Haastattelut olivat keskustelevia, ja kysyin suoraan jatkokysymyksiä, tai ongelmatilanteista kerrottaessa pyysin kehittämisehdotuksia, koska koin että yksiköillä on omat visionsa siitä, millä tavoin asiaa pitäisi lähteä kehittämään tai muuttamaan. Koin myös tärkeäksi sen, että ohjaajilla olisi itse mahdollisuus päästä vaikuttamaan kehitysideoillaan, ja kertomaan oma näkemyksensä siitä, mikä voisi olla toimivampi menetelmä, kuin jo käytössä oleva.

Haastattelut olivat erittäin mielenkiintoisia tehdä, ainakin minun näkökulmastani. Vastaa haastatteluiden myötä hahmotin kunnolla, mitä opinnäytteeni tulee olemaan, ja millaista sisältöä siihen tulee.

4.3 Haastatteluiden purku

Haastattelut on purettu yksityiskohtaisesti, jokaisella yksiköllä on oma kappaleensa. Syynä tähän on se, että koen kaupungin haluavan tietoa erikseen jokaisesta yksiköstä omanaan, sen sijaan että kaikki olisi nidottu yhteen. Jokainen yksikkö kuitenkin on omansa, ja jokaisella on eri yritys taustalla.

Lukemisen raskautta ehkäisemään jaoin jokaisen yksikön omaan kappaleeseensa. Haastattelut on jaettu kolmeen alaluokkaan, yleinen, yksikön arki ja maahanmuuttajanuorten ohjaustyö. Yleisessä osiossa tulee esille haastateltavien työnkuva ja mahdollista työhistoriaa. Yksikön toiminta -kappaleessa keskitytään yksikön arkeen ja sen toimivuuteen sekä työntekijöiden hyvinvointiin ja jaksamiseen. Viimeisessä, maa-

hanmuuttajanuorten ohjaustyö -kappaleessa käydään läpi erilaisia ohjausmenetelmiä, joita yksikössä käytetään kotoutumisen edistämiseksi.

Kävin jokaisessa asumisyksikössä paikan päällä tekemässä haastattelut, pois lukien sähköpostihaastattelu. Haastattelut tehtiin ohjaajien toimistoissa, jotta voitiin minimoida häiriötekijät. Muutama niitä tuli, esimerkiksi toinen ohjaaja hakemaan kahvia, nuori kysymään päivän kulusta ja puhelinsoitto, mutta näiden emme antaneet haastateltavan kanssa häiritä suuremmin haastattelua. Jokainen haastattelu oli yksilöhaastattelu.

5 ASUMISYKSIKKÖ A

5.1 Yleistä

Mitä työhösi kuuluu?

Ohjaajien työhön kuuluu nuorten itsenäistymisen tukeminen siten, että keskiössä ovat asumisen taidot, kotoutuminen ja koulunkäynnin tukeminen. Vastaavan ohjaajan työnkuvaan kuuluu arjen kokonaisvastuu ja työvuorosunnittelu. Ohjaajien kanssa yhteistyössä on nuorten kanssa työskentely.

Oletko työskennellyt aiemmin asumisyksikössä maahanmuuttajanuorten kanssa?

Kaikki ohjaajista olivat työskennelleet aikaisemmin asumisyksikössä.

5.2 Yksikön toiminta

Mikä on yksikön toimintamalli?

Yksikössä työskentelee vastaava ohjaaja ja ohjaajia. Öisin käytössä on ammatillinen puhelinpäivystys, mutta muuhun aikaan, varsinkin viikonloppujen iltavuoroissa, on aina paikalla ohjaaja. Yksikössä on käytössä ammatillinen palveluohjausmalli, jossa pyritään kokonaisvaltaisuuteen ja paneudutaan asiakkaan asioihin siten, että korostetaan asiakkaan omaa osallisuutta asioiden hoidossa. Tavoitteena on ohjata ja tukea nuorta itseä siten, että kun tämän on aika muuttaa omaan kotiin, hän tietää miten terveyspalvelut tai Kelan asiat toimivat. Palveluohjauksen mukaisesti nuorelle tarjotaan mahdollisimman hyvät eväät omillaan asumiseen, eli kaikki tehdään sen eteen, jotta ohjaajat olisivat joskus tarpeettomia.

Millaiseksi yksikön arki on muodostunut?

Koulupäivinä nuoret ovat koulussa, iltapäivällä on harrastuksia sekä ohjaajat tukevat tarvittaessa läksyjen teossa. Viikonloppuisin on enemmän vapaampaa, ohjaajat ovat läsnä nuoria varten ja vastaavat näiden tarpeisiin. Yleensä ruokaa tehdään yhdessä, tai käydään ulkona. Nuoret ovat olleet hyvin kiinnostuneita suomen kielestä, ja haluavat yleensä keskustella siitä. Uuden nuoren kanssa yksikön arjessa käydään Kellassa, harjoitellaan vuokranmaksua, käydään pankissa ja hankitaan henkilökortti. Luottamussuhde nuoriin on jo syntynyt ja syventynyt, joten arjessa on jo paljon keskustelua. Ohjaajat kertoivat, että välillä he lähestyvät nuorta itse jonkun tietyn aiheen kanssa, josta kokevat, että nuoren kanssa pitää keskustella, mutta usein myös nuori itse lähestyy ohjaajia kysymysten kanssa.

Mitä eri tehtäviä työhösi kuuluu, onko vastuualueita jaettu, ja tekevätkö kaikki kaikkea?

Vastaava ohjaaja ja muut ohjaajat tekevät kaikkia tehtäviä. Vastaavalla ohjaajalla lisäksi työnkuvaan kuuluu työvuorosuunnittelu, sijaisten ja työharjoittelijoiden haastattelut, rekrytointi sekä yksikön rahoista huolehtiminen. Kokonaisvastuu arjesta, eli pitää olla tietoinen muiden ohjaajien ja nuorten tilanteista, ja tukea näiden ohjaustyötä. Vastaavan ohjaajan tehtäviin kuuluu lisäksi yhteistyökumppaneiden kanssa yhteydenpito, sekä nuorten sosiaalityöntekijöiden palavereihin osallistuminen. Yleisesti ohjaajien tehtäviin kuuluu kaikki asumisen taitoihin liittyvät tehtävät, kuten opastus ja tukeminen ruoanlaitossa, siivoamisessa, rahankäytön hallinnassa. Välillä työssä tehtävä opastus voi olla käytännön tasolla sitä, että mennään nuoren kanssa yhdessä pankkiautomaatille, ja nostetaan rahaa tai maksetaan laskuja. Asioita tehdään nuo-

ren kanssa yhdessä, mutta pyrkimys on koko ajan ohjata nuorta itsenäiseen tekemiseen.

Millainen rakenne työyhteisöllä on, onko palaverikäytäntöjä?

Tukiasumisyksikkö oli ollut haastatteluiden aikana pystyssä puolisen vuotta, ja arki oli lähtenyt rakentumaan perustehtävään, että on viikkopalaverit sekä työnohjaus kerran kuudessa viikossa. Kerran kuudessa viikossa on myös koko henkilöstön yhteinen kokous.

Miten tieto nuoresta liikkuu työntekijän vaihtuessa?

Vuorovaihdossa ohjaajat pitävät suulliset raportit, ja aamuvuoroon tulija lukee kirjausjärjestelmästä edellisen vuoron tapahtumat. Eräs haastateltavista oli tullut yksikköön sen perustamisen jälkeen uutena työntekijänä, ja kertoi saaneensa perehdytyksen työhön ja siihen, millaisia nuoria asumisyksikössä asuu.

Miten työnantaja tukee työntekijöiden osaamista ja jaksamista?

Ohjaajilla on mahdollisuus käydä työterveydessä kaikkiin terveysasioihin liittyen. Heillä on myös työnohjausta sekä virkistyspäiviä joko koko Keski-Suomen henkilöstölle tai sitten vain omalle yksikölle. Esimiehille on vielä omia tiimipalavereita tai yhteisiä tapaamisia, joissa käydään läpi esimerkiksi mahdollisia haastavia asiakas- tai työntekijätilanteita. Henkistä jaksamista tukee työympäristön luottamuksellinen ja hyvä ilmapiiri, jossa asioista voi keskustella.

Miten asiakasryhmän erityisyys näkyy työssä?

Ohjaajat pohtivat asiakasryhmän jäseniä yksilöinä, joilla jokaisella on tavallisia murrosikäisten haasteita. Osalla nuorista näkyy traumatausta siten, että se vaikuttaa mielialaan tai unen saantiin. Melkein kaikilla nuorilla on ollut luottamisen haaste, joka näkyi alussa paljon, mutta puolen vuoden yhteistyön jälkeen on alkanut syntyä vahvemmat luottamussuhteet ohjaajien ja nuorten välille. Myös kielen taitotaso vaikuttaa siihen, millä tavalla nuori tarvitsee tukea eri arjen asioissa. Asumisyksikön nuorissa näkyy samat haasteet kuin kantaväestön nuorissa, esimerkiksi seurustelusuhteet tai oman minuuden löytäminen ja itsenäistyminen. Osalla nuorista näkyy psyykkeessä se, että heillä ei ole vanhempia eikä tukiverkostoa Suomessa, mikä heidän omassa kulttuurissaan on hyvin keskeistä.

Miten yhteistyö ostavan tahon, eli kaupungin kanssa on koettu?

Yhteistyö kaupungin kanssa oli koettu todella hyvänä, sosiaaliohjaajien ja -työntekijöiden kanssa yhteydenpito on välitöntä. Ohjaajat kokivat, että aina voi olla yhteydessä kaupungin työntekijöihin, ja yhdessä miettiä heidän kanssaan, miten parhaiten voi nuoria tukea.

”On olo, että tätä tehdään yhdessä ja on se sama asiakasryhmä. Jaetaan samat asiat ja mennään samaa päämäärää kohti.” (Haastateltava B)

5.3 Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö

Mitä menetelmiä käytätte ohjaustyössä?

Ohjaajat kertoivat jokainen toimivansa omien vahvuuksiensa ja opintojen kautta saamiensa oppien mukaisesti. Arjessa korostuu dialogisuus, läsnäolo ja aito kohtaaminen. Nuorta pyritään osallistamaan tämän omiin asioihin, jotta nuori oppisi itse hoitamaan ne, kuten esimerkiksi ajanvarauksen terveysasemalle. Välillä työskentelyyn saatetaan ottaa mukaan tunnekortit, tai voimauttavat kysymyskortit. Vakauttavan työotteen käyttö nousi myös esille, eli nuori pyritään palauttamaan tähän hetkeen ja läsnäoloon siten, että pyritään lisäämään tietoisuutta kuluva hetkestä silloin, kun nuorella on paha olo, tai tuntuu että nuori on enemmän ajatuksissaan, kuin tässä hetkessä. Tarkoituksena on pyrkiä keskittämään huomio, ja tasaamaan se todellisuuteen. Nuorilla on välillä vaikea sanoa omia ajatuksia ääneen, ja ohjaajat ovat kokeneet toimivaksi keskustella siitä, että meidän kulttuurissamme me sanomme mitä ajattelemme, ja tuomme mielipiteet esiin, että kukaan ei päätä meidän puolestamme mitä tunnemme tai ajattelemme.

”Dialogisuus keskeinen juttu siinä tavassa missä teen työtä, eli mä tiedostan heidän tulevan todella erilaisista taustoista, ja tarkoitus on nähdä se rikkautena ja arvostaa sitä, et mitä tietoa ja taitoa heillä siellä on” (Haastateltava B 2017).

Millainen työskentely on toimivinta?

Toimivin työskentely lähtee ohjaajien mukaan kohtaamisesta, läsnäolosta, vuorovaikutuksesta ja luottamussuhteen synnyttämisestä. Korostetaan yhdessä tekemisen

tärkeyttä, että ohjaaja ei ole enää samalla tavalla tekemässä nuoren puolesta asioita, kuin esimerkiksi vastaanottokeskuksessa. Työskentely toimii parhaiten avoimessa ilmapiirissä, jossa sanotaan nuorille suoraan, miten missäkin tilanteessa toimitaan.

”Minun työni täällä kuitenkin on olla se ohjaaja, ja mahdollistan ja tarjoan nuorille erilaisia aktiviteetteja, mutta nuori voi aina kieltäytyä. Minä en kuitenkaan saa lopettaa sitä työn tekemistä hänen kanssaan, pitää olla sellainen sinnikkyys siellä. Kaikilla nuorilla tulee jossain vaiheessa se, että he lähestyvät ohjaajaa jonkun asian kanssa, ja pyytävät apua. Näinä hetkinä pyrin mahdollistamaan työni, että kun nuori pyytää apua, minä voin oikeasti olla läsnä.” (Haastateltava B 2017.)

Mitä haasteita ohjaustyössä on tullut vastaan?

Ohjaajat kertoivat kohdanneensa paljon normaaleja murrosikäisten haasteita kuten tunteiden heittäilyä. Myös nuorten kärsimättömyys oli toiminnan alkuvaiheessa haasteena, nuoret eivät tuntuneet ymmärtävän sitä, että ohjaaja ei aina pääse heidän luokseen heti sillä minuutilla, kuin he haluaisivat. Välillä myös haasteena on se, että nuoren tavoittaminen voi olla haastavaa. Ohjaajia mietitytti, ehtivätkö he antaa nuorelle riittävää tukea, jos tätä näkee vain vilaukselta illalla, harrastusten ja koulun ohessa.

Miten kotouttaminen näkyy yksikön arjessa?

Kotouttaminen näkyy yksikön arjessa suomen kielen käytössä, sekä siinä että nuoret ovat kiinnostuneita kuulemaan ja keskustelemaan suomalaisesta kulttuurista. Nuorille tiedonjakamisen lisäksi tuetaan arjessa opiskelua sekä ystävyysuhteita kansuomalaisiin nuoriin ja mahdollisiin ystäväperheisiin.

Onko nuorilla harrastuksia, jotka tukevat kotoutumista? Millaisia?

Ohjaajien mukaan niin harrastus kuin harrastus tukee kotoutumista siten, että se on mielekästä tekemistä vapaa-aikaan. Asumisyksikön nuoret harrastavat muun muassa kuntosalilla käymistä, jalkapalloa, lentopalloa ja erilaisia kamppailulajeja. Osa nuorisista viihtyy myös nuorisotilalla ja monikulttuurikeskus Gloriassa.

”Liikunnalla on suuri merkitys hyvinvoinnille, ja tämä on mielestäni yksi askel eteenpäin kotouttamisen näkökulmasta. Harrastukset joissa saa ystäviä tai tulee jonkinlaisia sosiaalisia suhteita Suomalaisten kanssa.” (Haastateltava B 2017.)

Mitkä asiat ohjaajan mielestä tukevat kotoutumista?

Harrastukset, koulu, ystävät ja suomalaiset kontaktit listattiin kotoutumista tukeviksi tekijöiksi. Pitkistä jonoista huolimatta, ystäväperhettä tai tukihenkilöä yritetään mahdollistaa niitä toivoville nuorille. Toiveena on, että perheiden tai tukihenkilöiden kautta nuori voisi osallistua erilaisiin tapahtumiin, ja laajentaa omia verkostojaan Jyväskylässä.

”Kyllä mä nään sen ohjaajan roolin tosi vahvana siinä, että kerrotaan suomalaisesta kulttuurista ja siihen liittyvistä asioista ja samalla myös tuetaan sitä nuoren omaa kulttuuria. Et se mun mielestä vahvistaa sitä kotoutumista, et nuori kokee et ne molemmat on yhtä tärkeitä ne kulttuurit, et myös se hänen oma, et siitä ollaan kiinnostuneita ja halutaan oppia siitä, mutta mahdollistetaan ja tuetaan sitä, että oppii tässä nykyisessä kodissa ja kotimaassa toimimaan.” (Haastateltava A)

Mitä eri näkökulmia on kotoutumiseen?

Erilaisiksi näkökulmiksi kotoutumiseen ohjaajat nimesivät muun muassa harrastustoiminnan, opiskelut ja kaverit. Näkökulmaerot riippuvat siitä, minkä ajattelee kotoutumisen lopputuleman olevan. Tärkeimmäksi näkökulmaksi ohjaajat nostivat sen, että nuori pääsisi parhaiten kiinni meidän yhteiskuntaamme kuitenkin unohtamatta omaa kotimaataan ja kulttuuriaan.

Mitä haasteita nuorilla on, ja miten ohjaustyöllä puututaan niihin?

Esiin nostettiin nuorten haasteet jaksamisessa erityisesti koulu-aikaan, jos nuorilla on liikaa tekemistä ja päivät pitkiä. Tällöin ohjaajat pyrkivät tukemaan ohjaamalla ja keskustelemalla nuorten kanssa toimivasta vuorokausirytmistä ja säännöllisestä ruokailurytmistä, jotka auttaisivat jaksamisessa. Mielenterveys- ja päihdepuolen ongelmiin pyritään puuttumaan heti joko keskustelulla ohjaajan kanssa tai ohjaamalla tuen piiriin. Tietenkin on nuoren omalla vastuulla mitä tukea ja apua hän ottaa vastaan, ja mitä ei. Alaikäisten kohdalla tarvittaessa pohditaan lastensuojelun tarvetta, ja täysi-ikäisten kohdalla vastuutetaan ajattelemaan ja ymmärtämään omaa tilannetta.

Nuorten haasteet tuntuvat linkittyvän ellettävään arkeen, siten, että ne muuttuvat aina tilanteen mukaan. Ohjaajat kertoivat, että alussa oli paljon haasteita Kelan etuuksien kanssa, nuoret eivät ymmärtäneet mitä tai minkälaisia ne ovat ja mistä rahat tulevat. Näitä asioita käytiin yhdessä läpi, ja niistä on päästy jo eteenpäin. Tällä hetkellä haasteita esiintyy rahankäytössä ja sen suunnittelussa.

Miten nuorten psyykkistä ja sosiaalista selviytymistä tuetaan?

Ohjaajat pyrkivät tarjoamaan aikuisen läsnäoloa, ja korostamaan sitä, että nuori saa olla lapsi ja luottaa aikuiseen, kun on murheita. Halutaan korostaa sitä, että kaikkia asioita ei tarvitse kantaa yksin. Yksin maahan saapuneilla nuorilla on vahva yksin selviytymisen tarve, ja tästä keskustellaankin paljon nuorten kanssa, että kaikesta ei tarvitse välttämättä selviytyä yksin, ja voisiko omaa oloa helpottaa se, jos ottaisikin tarjottua apua vastaan. Nuorten tueksi etsittävät tukiperheet olisivat myös osana sosiaalisen selviytymisen tukemista.

Toimiiko yhteistyö nuorten kanssa?

Yksikön kuluneen toimintajakson aikana ohjaajat kokivat, että yhteistyö on muotoutunut toimivaksi alun haasteiden jälkeen. Nuorten luottamus on voitettu ja sujuva keskusteluyhteys on avattu. Jokaisen ohjaajan henkilökohtaiset vahvuudet ovat vaikuttaneet paljonkin yhteistyön sujuvuuteen ja nuoriin luotavaan yhteyteen.

Onko nuoria osallistettu yksikön arkeen mukaan, miten?

Yksikön ohjaajat ovat teettäneet nuorilla itsearviointikyselyn, jonka perusteella he arvioivat mitä teemoja ja asioita kannattaa lähteä yhdessä nuorten kanssa työstämään ja tukemaan. Nuoret saavat myös vaikuttaa siihen, mitä ohjaajan kanssa tehdään, esimerkiksi jotkut nuoret ovat halunneet lähteä kuntosalille yhdessä ohjaajan kanssa. Yhteisiä liikuntahetkiä on myös yksikön pihamaalla ja niitä varten on hankittu urheiluvälineitä. Yhteisöllisyyttä nuorten kanssa on lisätty myös sillä, että juhlitaan syntymäpäiviä yhdessä. Varsinkin kesällä järjestettiin ulkona yhteisiä jalkapallopelejä, jotta nuorilla olisi kiinnostavaa tekemistä.

6 ASUMISYKSIKÖ B

6.1 Yleistä

Mitä työhösi kuuluu?

Tuetussa asumisessa asuvien nuorien kanssa pääasiassa itsenäisen elämän harjoittelua ja tukemista, muun muassa siivouksen ja ruoanlaiton keinoin. Tavallista arjen hallintaa, sekä tukea asiakkaiden käytännön asioiden hoitamisen kanssa, kuten esimerkiksi virastokäynnit.

Oletko työskennellyt aiemmin asumisyksikössä maahanmuuttajanuorten kanssa?

Asumisyksikössä oli työskennellyt aikaisemmin yksi vastaaja.

6.3 Yksikön toiminta

Mikä on yksikön toimintamalli?

Yksikkö on tuetun asumisen yksikkö, jossa ohjaajat ovat tavoitettavissa vuorokauden ympäri, joko paikan päältä tai päivystyspuhelimien kautta. Työ keskittyy ohjaamiseen, itsenäistymisen tukemiseen ja yhdessä arjen asioiden opetteluun. Tarkoitus on tavoittaa nuoret päivittäin ja kuulla heidän kuulumisiaan.

Millaiseksi yksikön arki on muodostunut?

Yksikön arjessa ohjaajat ovat toimistolla nuorten tavoitettavissa esimerkiksi keskusteluja varten, tai jos nuori haluaa ohjaajan mukaan hoitamaan tai selvittämään asioita. Työn pääpaino on asiakaslähtöisyys ja asiakkaan tarpeen mukaan toimiminen. Ohjaajat vierailevat säännöllisesti nuorten kotona, ja yhdessä siivotaan, tehdään ruokaa tai keskustellaan, riippuen siitä mitä nuorella on sillä hetkellä tarpeena. Jos nuori ei ole kotona, tavoitellaan häntä puhelimitse tai viestillä. Jokaisen nuoren kanssa on sovittu erikseen tapa ja ajat, jolloin tätä yritetään tavoitella. Kaksi kertaa viikossa on yhteisiä toimintailtoja tai -iltapäiviä, ja silloin tehdään ennalta sovittuja ja suunniteltuja asioita, kuten esimerkiksi retkiä tai askartelua. Aina ei toiminta ole edes mitään ihmeellistä, vaan esimerkiksi lautapeliin peluuta. Välillä taas toiminnassa täytetään toimeentulotukihakemuksia ja pidetään erilaisia keskusteluja ja tukea liittyen rahan käyttöön.

Mitä eri tehtäviä työhösi kuuluu, onko vastuualueita jaettu, ja tekevätkö kaikki kaikkia yksikön tehtäviä?

Jokaiselle ohjaajalle on nimetty nuoret, keiden ns. omaohjaaja hän on. Tilanteen tai tuen tarpeen mukaan, nuorella voi olla kaksi ohjaajaa. Omaohjaajuus ei ole sidottu yhteen nuoreen, vaan tässä yksikössä kaikki ohjaajat tietävät kaikkien nuorten kuulumiset, ja voivat hoitaa kaikkien nuorten asioita. Ohjaajan päävastuu on huolehtia siitä, että nuorten kanssa perusasiat tulevat tehtyä, kuten että Kelan kanssa nuoren asiat ovat kunnossa. Vastuuohjaajan vastuulla on viranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö, työvuorosuunnittelu, työsuunnittelu ja koko talon toiminnan suunnittelu aina budjettivastuusta alkaen.

Millainen rakenne työyhteisöllä on, onko palaverikäytäntöjä?

Kerran kuukaudessa on yksiköiden vastaavien johtoryhmäpalaveri, josta jokainen työntekijä saa koosteen. Yksikössä on sisäinen palaveri joka viikko, jossa päivitetään nuorten kuulumisia, jotta kaikki ohjaajat tietävät mikä kunkin nuoren tilanne on. Palaverissa käsitellään myös tulevaa viikkoa, jolloin jaetaan ohjaajille työtehtävät kalenteriin kirjattujen menojen mukaan, ja sen tavoitteena on saada kokonaiskuva tulevasta viikosta. Pienessä yksikössä on myös toimiva Whatsapp-ryhmä ohjaajien kesken, jossa vaihdetaan kuulumisia ja tietoa. Kaikki ohjaajat myös tapaavat toisensa melkein päivittäin, jolloin käydään ajatusten- ja kuulumisten vaihtoa.

Miten tieto nuoresta liikkuu työntekijän vaihtuessa?

Asumisyksikössä on käytössä HILKKA-tietokanta, johon tehdään kirjaukset jokaisen nuoren kohtaamisesta. Myös sanallinen viestintä on käytössä. Ohjaajien Whatsapp-ryhmässä vaihtuu myös tieto, ja siellä voi kysyä suoraan toiselta ohjaajalta tietystä nuoresta. Vuoron vaihtuessa iltatyöntekijälle kerrotaan päivän tapahtumista. Aamuvuoroon saapuva lukee edellisen illan kuulumiset HILKKA-tietokannasta. Työntekijävaihtuvuutta ei tähän mennessä ole yksikössä ollut.

Miten työnantaja tukee työntekijöiden osaamista ja jaksamista?

Työnantaja järjestää TYHY-päiviä joka toinen kuukausi. Koulutuksia on tarjolla mahdollisuuden ja työntekijöiden tarpeen mukaan. Tähän mennessä on ollut tarjolla ensiapukoulutuksen päivittämismahdollisuus, sekä psykiatriaan ja päihdehoitoon liitty-

vää lääkekoulutusta. Maahanmuuttokoulutusta on ollut jonkun verran, muun muassa seksuaalisuuden kohtaaminen monikulttuurisuudessa.

Miten asiakasryhmän erityisyys näkyy työssä? (asiakkaiden tausta)

Jokainen haastateltava kyseenalaisti sanan ”erityisyys”, jolloin yhdessä totesimme sen olevan huono sanavalinta, sillä jokainen on omalla tavallaan erilainen, ja erilaisia haasteita on kaikilla nuorilla, kuului hän sitten kantaväestöön tai maahanmuuttajiin. Esille nousi ajatus siitä, että jotkut itselle itsestään selvät asiat ovat maahanmuuttajanuorille aivan vieraita ja uusia, ja tämä aiheuttaa haasteita työhön, jos tätä ei osaa ottaa huomioon. Nuorten kohtaamisessa tulee välillä esiin se, että nuorella on halua pärjätä omillaan, mutta kun tilanne koittaa, että pitäisi itse tehdä jotain, niin epävarmuutta vielä löytyy. Epävarmuutta saattaa aiheuttaa itsenäisesti täytettävät virastopaperit, esimerkiksi Kelan, mutta myös lähtö kaupungille tai uuteen paikkaan. Maahanmuuttajataustaisten nuorten kanssa ei ole lähiomaisverkostoa, jonka kanssa työskennellä. Yksikön perustyytteenä on, että lähdetään rakentamaan yksikön ulkopuolista verkostoa nuoren lähipiiriin, sukulaisiin ja tuttaviiin. Kielimuuria ei enää nähdä suurena erityisyytenä, koska siihen on jo totuttu. Haasteita se toki tuo, kun asioiden selittämisessä menee enemmän aikaa, kuin mitä kantasuomalaisen nuoren kanssa menisi. Syynä tähän on välillä se, että nuori ei ymmärrä sanaa tai käsitettä, josta puhutaan, esimerkiksi Kela, TE-toimisto tai terveydenhuolto, koska systeemi ei ole nuorelle tuttu tämän kotimaasta.

”Jokainen on yksilö, omalla tavallaan erityinen ja erilaisia haasteita on kaikilla.” (Haastateltava C.)

Miten yhteistyö ostavan tahon, eli kaupungin kanssa on koettu?

Yhteistyön kerrottiin sujuvan pääasiassa hyvin, nopeasti, joustavasti ja luontevasti. Sosiaalityöntekijät tavoittaa hyvin, ja he osaavat antaa ohjeistusta. Nuorten asioista on pidetty hyvin huolta. Kuitenkin koettiin, että välillä vastuiden ja tehtävien jakaminen on haastavaa erilaisista kaavioista ja malleista huolimatta, ja samoja asioita tehdään päällekkäin.

6.4 Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö

Mitä menetelmiä käytätte ohjaustyössä?

Keskustelu, mallintaminen ja dialogisuus nousivat esille käytettyinä menetelminä. Jokainen ohjaaja hyödyntää omia vahvuuksiaan koulutuksen ja osaamisensa kautta. Kuvat ja itsetehdyt ohjeistukset ovat käytössä, myös jokaisesta Kelan lomakkeesta on mallikappaleet toimistossa esillä. Tässä menetelmänä on monimuotoinen dialogisuus, tuodaan asia konkreettisesti esille pelkän puheen kautta.

Millainen työskentely on toimivinta?

Toimivinta työskentelyä on arjen tekeminen yhdessä nuorten kanssa. Ruoanlaittoa, siivousta, retkiä sekä nuorten osallistamista niihin. Tässä yksikössä toimivaksi työskentelytavaksi kotouttamisen kanssa on havaittu myös yhteinen tekeminen maahanmuuttajanuorten ja kantaväestön kanssa. Keskustelu ja asioista suoraan puhuminen on myös todettu toimivaksi, koska kommunikaatio toimii, ja tilanteisiin on tärkeä puuttua ja reagoida sen ollessa läsnä. Esille nousi myös ajatus siitä, että kaikista toimivinta olisi se, että ohjaajilla olisi mahdollisuuksia ja resursseja olla mahdollisimman paljon läsnä nuoren arjessa.

”Mun mielestä kaikkien kanssa on suoralla keskustelulla päässyt hyvin tuloksiin.” (Haastateltava C)

Mitä haasteita ohjaustyössä on tullut vastaan?

Päällimmäisenä nousi esiin kielellinen haaste liittyen viranomaisasioiden hoitamiseen ilman tulkkia, jolloin väärinymmärryksiä voi tapahtua. Tulkkia käytetään tarvittaessa kuitenkin raha- ja lääkeasioissa. Nuorten ajanhallinta ja kellonaikojen osaaminen on havaittu välillä haasteena, jos nuorella on tietty meno iltapäivällä, täytyy herättely aloittaa hyvissä ajoin. Myös siinä, miten nuoret ymmärtävät asioita, on havaittu haasteita. Haasteena on se, että ohjaajilla ei ole ymmärrystä siitä, miksi nuori ei ymmärrä asiaa. Nuori ymmärtää kuitenkin suomen kieltä, ja asia ymmärretään tulkattuna omalle kielelle, mutta sitä ei sisäistetä. Ajatus on siinä, että mikä on haaste tässä, onko se traumatisoitunut psyyke, luottamusvaikeus? Mikä on syynä, että nuori ei esimerkiksi pysty noudattamaan aikatauluja, ja miksi toinen nuori on aina yhtä hämmentynyt nähdessään toimeentulotukihakemuksen, vaikka se käydään yhdessä läpi keskimäärin kahdesti kuukaudessa tulkin kanssa.

Rahankäyttö ja rahan säännöstely nuorilla on myös yhtenä haasteena. Vaikka asumisyksikön nuoret ovat alaikäisiä, he ovat itse vastuussa omista rahoistaan, ja saavat

ne suoraan itselleen. Rahankäyttöön liittyy myös yleinen ilmiö, että nuoret ovat tottuneet kaiken olevan yhteistä. He saattavat lainata rahaa toisillensa, jolloin ne loppuvat ennen kuin lisää tulee. Ohjaajat pohtivat, että kuinka pitkälle tässä voi vaikuttaa, ja onko siihen edes tarpeellista vaikuttaa ohjaajan toimesta.

Miten kotouttaminen näkyy yksikön arjessa?

Nuorten kanssa tehdään ja harjoitellaan yhdessä arkisia asioita, kuten ruoanlaittoa, siivousta ja kaupassa käymistä. Näin nuoret oppivat toimimisesta suomalaisessa yhteiskunnassa ja rohkaistuvat asioiden tekemiseen itsenäisesti, sekä tuntevat kuuluvansa osaksi yhteiskuntaa. Nuori ohjataan tekemään asioita itse, ja ohjaaja on vain tukena. Esimerkiksi nuori täyttää tarvittavia hakemuksia itse, ja lääkäriaikaa varatesa nuori on itse mukana. Ohjaaja on kuitenkin mukana ja tukena tarvittaessa enemmänkin. Samassa yksikössä asuu myös kantasuomalaisia nuoria jotka käyvät läpi samoja itsenäistymisasiota kuin maahanmuuttajanuoretkin. Heterogeeninen ympäristö tuo normaaliutta arkeen.

Onko nuorilla harrastuksia, jotka tukevat kotoutumista? Millaisia?

Nuoret harrastavat erilaisia joukkuepelejä, kuten jalkapalloa, lentopalloa ja koripalloa. Erilaiset joukkuelajit tuovat nuorille uusia tuttavuuksia tai kavereita kantaväestöstä. Muutama talon nuorista teki kesän ajan vapaaehtoistyötä, koska eivät saaneet kesätöitä. Moni nuorista käy myös kuntosalilla, mutta ohjaajat kokevat, että itsenäisesti tehtävässä harrastuksessa ei kotoutumista paljoa tapahdu. Harrastukset olisivat hyvä keino kotoutumisen edistämiseen, mutta kaikille nuorille harrastuksia ei aina riitä, tai heillä ei ole resursseja niihin koulussa käymisen lisäksi.

Mitkä asiat ohjaajan mielestä tukevat kotoutumista?

Ohjaajien haastatteluissa nousi esiin keskustelut ja suomen kielen puhuminen ja sen käyttäminen. Arkisten asioiden tekeminen yhdessä, kuten kauppareissut ja virastoasiat ja niissä nuoren kannustaminen itsenäiseen toimintaan ja rohkaiseminen käyttämään suomen kieltä. Yhtenä isona asiana myös mainittiin nuoren ikätasoisien arjen luominen ja aikuisten läsnäolo.

”Kyl mä ajattelen, että tärkein kotoutumisen tuki on niinku se normaali arki, tavallinen arki. Sen ikätasoinen arki mikä sillä nuorella on.” (Haastateltava D.)

Mitä eri näkökulmia on kotoutumiseen?

Erilaisia näkökulmia ovat ohjaajien mukaan muun muassa arki, koulu, harrastukset ja terveydenhuolto. Näissä nuori saa kokonaisvaltaisen tuen mihin kuuluu arki, johon sisältyy koulu, harrastukset ja sosiaalinen ympäristö, aikuiset ihmiset joiden kanssa vaihtaa ajatuksia. Kaikista merkittävin asia on se kokonaisvaltaisuus, kun miettii nuoren asuvan asumisyksikössä, ja sitä mahdollisuutta kaikkeen siihen tukeen, mitä nuorelle mahdollistetaan ilman erillistä ajanvarausta.

Mitä haasteita nuorilla on, ja miten ohjaustyöllä puututaan niihin?

Haasteita on sopeutumisessa suomalaiseen kulttuuriin, arvoihin ja normeihin. Ramadanin aikaan ohjaajat huomasivat yövalvomisen aiheuttavan ongelmia, Suomessa on kuulemma vaikea nukkua, kun on niin valoisaa. Yövalvomiseen pyritään puuttumaan siten, että opastetaan menemään ajoissa nukkumaan, jotta aamuerätykset sujuisivat myös. Näillä nuorilla ei ole kenelläkään ongelmia pyykinpesun tai ruoanlaiton kanssa, mutta silti tarvittaessa näitä asioita tehdään yhdessä ohjaajan kanssa. Rahankäyttö taas aiheuttaa haasteita osalle nuorista, ja heidän kanssaan onkin tehty siten, että raha on jaettu viikkorahoiksi, jotta se riittäisi koko kuukaudeksi. Ohjaustyö haastavien tilanteiden kanssa on keskustelujen kautta tapojen ja ajatusmallien tutuksi tuomista puolin ja toisin.

Loppukevästä nousi esiin mielenterveyden ongelmat ja haasteet. Päihteiden liikkäyttö on yksi haaste nuorten keskuudessa. Näihin puututaan siten kuin aikuiset ihmiset puuttuvat, eli puhutaan suoraan ja rehellisesti asioista, ja asiat otetaan ohjaajien kanssa käsittelyyn mahdollisimman nopeasti.

Miten nuorten psyykkistä ja sosiaalista selviytymistä tuetaan?

Ohjaajat keskustelevat nuorten kanssa, tarvittaessa nuori ohjataan kotoutumispalveluiden psykologin vastaanotolle. Myös koulupsykologi ja aluepsykologi ovat tarvittaessa mukana. Päihdeasioissa mukana on ollut Jyväskylän kaupungin aikuissosiaalityön kehittämis/pilotointihanke kotikatko ja Sovatekin päihdepäivystys.

Toimiiko yhteistyö nuorten kanssa?

Yhteistyö nuorten ja ohjaajien välillä toimii todella helposti. Tällä hetkellä on sopiva määrä nuoria ohjaajaa kohden, ja kaikkiin nuoriin saa helposti yhteyden. Pyydetäes-

sä nuoret tulevat keskustelemaan. Ohjaajat kuvasivat yhteistyön toimivan kevyen oloisesti. Välillä toki tulee vastaan yllätyksiä, että nuori ei olekaan kotona, kun on sovittu, että ohjaajan kanssa tehdään jotain yhdessä. Äkkinäisiä muutoksia tulee aina, mutta ne eivät ole vakavia. Yksikössä ei ole ollut minkäänlaista väkivallan uhkaa tai muutakaan vastaavaa.

Onko nuoria osallistettu mukaan yksikön arkeen, miten?

Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia osallistua yhteiseen toimintaan mukaan, esimerkiksi retkien tai erilaisten pelien kautta. Nuorilla on myös mahdollisuus tehdä erilaisia töitä yksikön alueella, esimerkiksi pihan kunnossapitoa ja siivousta, pientä ruokapalkkaa vastaan. Ohjaajat kertoivat, että nuoret viettävät aikaa toimistolla heidän kanssaan ja tekevät mielellään muitakin asioita yhdessä ohjaajien kanssa.

7 ASUMISYKSIKKÖ C

7.1 Yleistä

Mitä työhösi kuuluu?

Ohjaajat ovat yksikössä nuorten arkielämän tukena. He käyvät nuoren mukana esimerkiksi pankissa tai lääkärissä ja auttavat täyttämään Kelan lomakkeita.

Oletko työskennellyt aiemmin asumisyksikössä maahanmuuttajanuorten kanssa?

Ohjaajista toinen oli työskennellyt aikaisemmin vastaanottokeskuksessa ja toinen oli tehnyt vapaaehtoistyötä.

7.2 Yksikön toiminta

Mikä on yksikön toimintamalli?

Asumisyksikössä huolehditaan, että ohjaaja on aina tavoitettavissa. Ohjaaja on paikalla arkisin 14:00-22:00 välillä. Tämän ulkopuolisina aikoina ohjaajan tavoittaa puhelimitse. Yksikön toimintaohjeet ovat kaupungin ohjeistamat, mutta tarkoituksena on tukea nuorta tämän oman tarpeen mukaan käytännön asioissa ja kotoutumisessa. Yksikössä nuoria tuetaan itsenäiseen elämään näiden oman tarpeen mukaan, esimerkiksi ruoanlaiton, rahankäytön ja asumistaitojen tukemisen avulla.

Millaiseksi yksikön arki on muodostunut?

Alun epäselvyyksien jälkeen arki on muuttunut rauhalliseksi. Toimintamalli on selkeä, ja päivät ovat hyvinkin erilaisia. Osa nuorista on muuttamassa jo omaan asuntoon, eli nuorten tarpeetkin ovat erilaisia. Selkeää päivärytmiä yksikössä ei ole, sillä nuoret huolehtivat itse ruokailuistaan ja nukkumaanmenoista kesäaikana. Kouluaikana rytmi oli selkeämpi. Tuettu asuminen on kuitenkin välivaihe ennen omaan asuntoon muuttamista, niin oletuksena on, että nuorten pitäisi pystyä jo itsenäiseen elämään, esimerkiksi juuri arkirytmien suhteen.

”Mutta jos ei nuorista kuulla ni aina soitellaan tai mennään koputtamaan oviin. Aina pidetään yhteyttä.” (Haastateltava E.)

Mitä eri tehtäviä työhösi kuuluu, onko vastuualueita jaettu, ja tekevätkö kaikki kaikkia yksikön tehtäviä?

Vastaavan ohjaajan työnkuvaan kuuluu muun muassa työvuorojen suunnittelu, raportointi, yhteydenpito kaupunkiin ja turvallisuusasiat. Yksikössä vastuuta on jaettu, koska paikalla ollaan yleensä yksin. Myös nuoria on jaettu ohjaajien kesken, mikä vaikuttaa taas siihen, kuka ohjaaja raportoi enimmäkseen kenestäkin nuoresta.

Millainen rakenne työyhteisöllä on, onko palaverikäytäntöjä?

Työyhteisön palavereita ei ole, vuoron vaihdossa käydään läpi kuulumisia ja jos on jotain, mikä pitää tiedoksi antaa. Informaatiokatkoksia ei ole kommunikaatiossa. Työparin kanssa pidetään yhteyttä päivittäin, joko puhelimitse tai vuoronvaihdon yhteydessä.

Miten tieto nuoresta liikkuu työntekijän vaihtuessa?

Vuoronvaihdon yhteydessä ohjaajat käyvät läpi päivän tapahtumat, ja lukevat tarvittaessa HILKKA-tietojärjestelmästä tehdyt kirjaukset, jotka tehdään jokaisesta nuoresta aina vuoron aikana.

Miten työnantaja tukee työntekijöiden osaamista ja jaksamista?

Osaamista ei ole työnantajan puolesta tuettu, eikä koulutuksiakaan mainittu. Sen sijaan apua on työnantajalta saanut pyydettäessä.

Miten asiakasryhmän erityisyys näkyy työssä?

Kaikki ohjaajat ovat ennenkin työskennelleet monikulttuuristen asiakkaiden kanssa, joten he vierastivat myös sanaa erityisyys, ja kertoivat että yksikössä asuu nuoria, joilla on samanlaisia ongelmia, huolia ja murheita kuin muillakin. Yhtenä suurimpana asiana kesän aikana, näkyi Ramadan ja sen vaikutus arkirytmiiin ruokailun ja unen kautta. Uudelle työntekijälle haasteena saattaisi tulla todennäköisesti nuorten temperamentti. Osan nuorten kanssa on haasteita kielimuurissa, kaikki eivät ennen asumisyksikköön muuttamista olleet opiskelleet suomea, eli heidän kanssaan ohjaajat tarvitsivat enemmän tulkkia.

”Heillä on ihan samanlaisia ongelmia kuin meillä muilla, tietysti heillä on takana paljon muuta, mutta kun he ovat päässeet tänne ja alkaneet rakentaa elämäänsä täällä, heillä on ihan samat huolet ja tarpeet kuin muillakin.” (Haastateltava E.)

Miten yhteistyö ostavan tahon, eli kaupungin kanssa on koettu?

Alussa olleet haasteet on nyt ohitettu, ja yhteistyö toimii hyvin. Pohdintaa herätti se, että keskustelu käydään pelkästään sähköpostin välityksellä, ja siinä voi tulla kaiken näköisiä sekaannuksia. Sosiaalityöntekijöiden tavoitettavuus on ollut hyvää. Heidän kiireensä kuitenkin valitettavasti näkyy siinä, että joskus jostain asiasta kysyttäessä, esimerkiksi Kelan lomakkeesta, he ohjaavat suoraan Kelaan, josta on huomattavasti haasteellisempaa saada vastaus. Ohjaajat kertoivat hyvillä mielin saaneensa kaupungilta pelkkää positiivista palautetta raporteistaan.

Yksikköön oli aluksi palkattu vastaavaksi ohjaajaksi henkilö, jonka työskentelytavat eivät olleet sopivat asumisyksikköön. Kaupunki huomasi tämän, ja teki reklamaation asiasta. Tilanne rauhoittui uuden vastaavan ohjaajan palkkaamisen myötä, ja kaupunkikin totesi, että asiaan on tullut muutos. Kotoutumispalvelut saivat hyvää pa-

lautetta, ohjaajat kokivat, että siellä osataan ottaa nuorten ongelmat vakavasti, ja yksikön tarpeisiin on vastattu palveluiden toimivuudessa.

7.3 Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö

Mitä menetelmiä käytätte ohjaustyössä?

Ohjaajat kertoivat ohjaustapansa olevan tasavertainen kohtaaminen, joka tapahtuu luonnostaan. Huumori on tärkeä työkalu nuorten kanssa, ja kunnioitus ansaitaan nimenomaan tasavertaisella työotteella. He kertoivat myös olevansa helposti lähestyttäviä ja valmiina juttelemaan mistä tahansa asiasta. Jos asia on jokin vakavampi, siihen tartuttiin ja annettiin merkki, että ohjaaja on mukana, ja asia selvitetään.

Millainen työskentely on toimivinta?

Ohjaajat kertoivat toimivaksi työskentelyksi nimenomaan tasavertaisen ja helposti lähestyttävän aikuisen ”roolin”. On osattava asettaa rajoja, mutta oltava myös reilu ja joustava. Rajojen asettelu on vähäisempää osan nuorista kohdalla, jotka ovat jo pian muuttamassa pois.

Mitä haasteita ohjaustyössä on tullut vastaan?

Haastavuutta toi ohjaajille aluksi muun muassa Kelan erilaiset lomakkeet ja varsinkin niiden läpikäyminen nuoren kanssa ilman yhteistä kieltä ja ilman tulkkia. Osalla nuorista on motivaatio-ongelmia asioiden hoitamisen suhteen, vaikka asia olisi kuinka tärkeä ja pitäisi hoitaa pian. Ylipäättänsä haasteita on ollut kielen kanssa, mutta ei niin paljon, kuin ohjaajat aluksi luulivat.

Miten kotouttaminen näkyy yksikön arjessa?

Kotouttaminen näkyy yksikön arjessa ollen joka päiväistä tekemistä nuorten itsenäistymisen tukemiseksi. Yksiköissä puhutaan suomen kieltä nuorten kanssa, jotta näiden kielitaito ja kommunikointikyky vahvistuisivat. Nuoria tuetaan esimerkiksi virastoasioinneissa, roskien lajittelussa, pankkiasioinneissa, kaikissa mitkä liittyvät normaaliin arkeen Suomessa. Ohjaajat sanoivat, että kaikki mitä he tekevät työssään nuorten kanssa yksikössä, koko ajan, on kotouttavaa toimintaa.

Onko nuorilla harrastuksia, jotka tukevat kotoutumista? Millaisia?

Kaikilla nuorilla on jotain harrastuksia, yleisimpinä näistä jalkapallo ja kuntosaliharjoittelu. Ohjaajat kertoivat jalkapallon tukevan kotoutumista hyvin, koska peleillä on joukkueissa sekä kantasuomalaisia että maahanmuuttajia, jolloin kulttuurien kohtaaminen ja kontakti ovat väistämätöntä. Liikunnan ja urheilun myötä nuori joutuu myös puhumaan suomea. Kotoutumisen lisäksi, harrastusten koettiin tukevan päivärytmiä arkisin.

Mitkä asiat ohjaajan mielestä tukevat kotoutumista?

Ohjaajat nostivat pohdinnassaan esiin nuoren aktivoimisen ja kannustamisen itsenäiseen tekemiseen. Asioissa pääsee hyvin eteenpäin, kun on kiinnostusta ja motivaatiota hoitaa omia asioita. Monipuolisen elämän ja arjen mahdollistaminen, missä on harrastuksia ja koulua, tukee kotoutumista. Suurena tukena kotoutumiseen nähtiin myös harrastusten kautta saadut kantasuomalaiset kaverit ja ystävät, sekä sukulaiset, joita on osalla nuorista Jyväskylässä.

Mitä eri näkökulmia on kotoutumiseen?

Virallinen näkökulma tulee koulun ja sosiaalitoimen kautta, mutta epävirallinen ohjaajien mukaan asumisyksiköstä ja kavereiden tai tyttö- tai poikaystävien kautta.

Mitä eri haasteita nuorilla on, ja miten ohjaustyöllä puututaan niihin?

Yhtenä suurena haasteena mainittiin motivaation puute asioiden hoitamiseen ja hoitamisen harjoitteluun. Myöskään koulunkäynti ei osaa nuorista innosta. Tehokain tapa ohjaustyöllä puuttumiseen on keskustelu, jonka kautta yritetään tuoda nuoren tietoisuuteen kärsivällisesti tämän oma paras. Myös mielenterveysongelmat nostettiin esiin, ja ajatus nuorten jaksamisesta uuden järjestelmän ja yhteiskunnan toimimisen opettelussa sekä siinä elämisessä. Ohjaajat pohtivat haasteisiin puuttumista myös nuorten näkökulmasta, ja toivat esiin ajatuksen, joka sisältää itsessään jo ison haasteen; pitää luopua heille ennestään tutusta ja toimivasta kotimaan yhteiskuntajärjestelmästä, ja opetella ja ymmärtää uusi, suomalainen järjestelmä.

Miten nuorten psyykkistä ja sosiaalista selviytymistä tuetaan?

Ensisijaisesti asumisyksikössä tarjotaan aikuisen kanssa keskustelua, ja ohjataan tarvittaessa eteenpäin. Ei-akuutit nuoret ohjataan kotoutumispalveluiden psykologille, ja akuutit tapaukset nuoriso- tai aikuispsykiatrian vastaanotolle. Ohjaajien tehtävä on vain ohjata nuori eteenpäin tarvittavan palvelun piiriin, heidän ei odoteta puuttuvan siihen syvemmin, eikä heillä olisikaan edes koulutusta tai pätevyyttä siihen.

Toimiiko yhteistyö nuorten kanssa?

Yhteistyö koettiin toimivaksi, varsinkin kun nuoret alkavat olla jo niin tuttuja, eikä ole ollut suurta vaihtuvuutta. Osa nuorista kertoo ohjaajille enemmän omia, henkilökohtaisia asioitaan, ja osa vähemmän, mutta luottamussuhteet ovat jo rakentuneet.

Onko nuoria osallistettu yksikön arkeen mukaan, miten?

Yksikön arkeen nuoria on ollut haastavampi osallistaa, enemmän ohjaajat ovat kokeneet tehneensä henkilökohtaista ohjausta. Nuoria on ollut vaikea saada kaikkia paikalle samaan aikaan tekemään jotain yhdessä. Kerran viikossa pidetään tosin pala- veri, jossa keskustellaan nuorten kanssa, onko jotain tarpeellista mitä heidän pitäisi saada, tai kysellään mielipiteitä joihinkin asioihin liittyen. Nuorilla on yhteinen sauna- vuoro ja heitä osallistetaan kuitenkin siivoukseen esimerkiksi pihatalkoiden avulla. Ohjaajat kertovat nuorten olevan hyvin itsenäisiä, eivätkä usko heidän edes kaivan- neen juurikaan yhteistä tekemistä.

8 YHTEENVETO JA POHDINTA

8.1 Esille nousseet kehittämiskohteet

Kysyttäessä nuorten haasteista, ja miten ohjaustyöllä voisi niihin puuttua, nousi haas- teltavien keskuudesta esiin haasteet liittyen terveydenhuollon osaamiseen moni- kulttuuristen asiakkaiden kanssa. Yksikössä on koettu, että tulee turhia haasteita päi- vystyksessä ja terveyskeskuksessa, vaikuttaa että suomalaisella terveydenhoitohen- kilökunnalla on aika vähän osaamista liittyen niin maahanmuuttajiin, kuin siihen että mitä ovat turvapaikanhakijat, keitä he ovat ja miksi he ovat täällä. Myös puhtaaseen

rasismiin ohjaajat kertoivat törmänneensä. Tässä olisi yksi suuri kehittämisen paikka, että miten sitä tietoisuutta näistä asioista voitaisiin lisätä. Enemmän tietoisuutta lisäisi sitä ymmärrystä. Toinen tärkeä esille noussut asia oli tulkin toimenkuvan ymmärtäminen vastaanottokäynneillä. Ohjaajat kertoivat, että tulkin tärkeyttä tai toimintamallia ei aina ymmärretä, ja puhe saatetaankin osoittaa tulkille nuoren sijasta. Tulkki on se, joka välittää nuorelle tämän omalla kielellä asiat, ei se jonka kanssa niistä keskustellaan.

Psyykkisen ja sosiaalisen selviytymisen tukemisesta keskusteltaessa mainittiin aluepsykologi yhtenä ammattihenkilönä nuorten tukemisessa, mutta kerrottiin että hänelle ei ole yhtään aikaa saatu vielä. Psykiatrian avohoidosta oli saatu varattua aikoja, mutta nuoret eivät menneet paikan päälle. Sama ilmiö toistui kotoutumispalveluiden psykologin vastaanottoaikojen kanssa, jossa nuoret kävivät kerran eivätkä enää sen jälkeen saapuneet paikalle. Ohjaajat miettivät sen johtuvan siitä, että sen tyyppinen tuki, eli keskustelu, ei ole riittävää tukea yksin maahan saapuneelle nuorelle. Nuoret eivät välttämättä ole tottuneet keskusteluapuun. Esimerkkinä toimivasta tuesta nostettiin esiin diakonissalaitos Järvenpäässä ja Oulussa, joissa on fysioterapeuttista ja psykiatrista sairaanhoitoa jotka ovat antaneet ohjaajien käsityksen mukaan hyviä tuloksia. Keskustelu saattaisi olla toki myös nuorta tukeva muoto, mutta normaalina keskusteluna se ei toimisi. Nuoret kaipaavat jotain toiminnallisempaa, kuten edellä mainittu fysioterapeuttinen lähestymistapa. Ajatuksena nousi esiin, jos Jyväskylän kaupungille saisi vastaavaa toimintaa keskustelumahdollisuuden lisäksi.

Nuorisopsykiatriin vastaantolla koettiin, että siellä ei välttämättä ole nuorten tarpeita vastaava osaamista. Kohtaamisen tärkeys pitäisi sisältyä ammattihenkilöstön koulutukseen, liekö sitä jo lisättykin, mutta tuloksia ei näy. Ohjaajien toiveina olikin, että jo opiskeluvaiheessa käytäisiin läpi monikulttuurisuutta ja mentäisiin jopa suorittamaan harjoittelu monikulttuurisen asiakasryhmä pariin, sillä käytännön harjoittelu avaisi tietoa ja tietämystä paremmin kuin pelkkä teoria.

8.2 Toiminnan tarkastelu

Yksikön työntekijöiden arjen ohjaustyötä tukee kotoutumispalveluiden sosiaaliohjaaja. Yhdessä sosiaalityöntekijän kanssa, sosiaaliohjaaja seuraa nuorten kotoutumisen edistymistä. Sosiaaliohjaaja hoitaa myös asiakkaan ajanvaraukset kotoutumispalveluiden psykologille. (Jyväskylä 2017b.)

Asumisyksikön tehtäviin kuuluu suunnitelmallinen ohjaus ja tukeminen arkeen ja asumiseen liittyvissä asioissa. Näitä ovat ihan tavalliset asiat, kuten arkirytmii, opiskelu, vapaa-aika, harrastukset, hygienia, asioinnit sosiaali- ja terveystoimissa sekä virastoissa, ruuanlaitto, terveelliset elämäntavat ja päivittäinen siivous. Lisäksi tehtäviin kuuluu asioita, jotka ovat meille suomalaisille itsestäänselvyksiä, mutta ensimmäiseen omaan asuntoon muuttavalle maahanmuuttajanuorelle ehkä jopa hämmennäviä asioita, kuten huoltomieheen yhteydenotot, palohälytin, postin toiminta ja liikuminen Jyväskylässä. (Jyväskylä 2017b.)

Ohjaajien tehtävä on ohjeistaa nuoria myös virastoasioissa, eli asumis-, toimeentulo- ja työmarkkinatuen hakemisessa sekä tutustuttaa nämä Suomen etuus- ja palvelujärjestelmään. Taloudenhallinnan ja rahankäsittelyn tukemisen kautta nuorta ohjataan viisaaseen talouden suunnitteluun sekä vuokran- ja laskujen maksuun ja pankkiasiointiin. (Jyväskylä 2017b.)

Arjen tukemisen lisäksi ohjaajilla on tärkeänä tehtävänä olla nuoren elämässä aidolla läsnäololla mukana. Aikuisen on hyvä olla auttamassa ja tukemassa nuorta oppimaan pettymyksensietoa sekä vastaanottamaan onnea. (Pollari & Koppinen 2011, 91.)

Jokaisesta haastattelemastani ohjaajasta huokui into omaa työtä kohtaan ja kunnioitus nuoriin. Heistä huomasii, että työtä tehdään sydämellä ja halulla auttaa ja tukea nuoria itsenäistymään ja kotoutumaan Suomeen. Ohjaajien haastatteluista sain käsityksen, että kaikki ovat perehtyneet Kelan tarvittaviin lomakkeisiin, jotta osaavat osallistaa ja tukea nuorta niiden täyttämässä.

Kaikki seitsemän ohjaajaa kokivat pientä hämmennystä haastattelukysymyksessä "miten asiakasryhmän erityisyys näkyy työssäsi". Kukaan ohjaajista ei kokenut nuoria minkäänlaiseksi erityisryhmäksi, ja jouduinkin tarkentamaan kysymystä suunnaten

nuorten taustaan ja kulttuurieroihin verrattuna suomeen. Kaikki vastaajat kertoivat yksilöivänsä nuoret ja kohtaavansa heidät jokainen erilaisena ihmisenä, eikä ryhmänä.

Yhteistyö kaupungin kanssa oli sujunut kaikkien yksiköiden mukaan hyvin, ja paljon korostettiin sosiaalityöntekijöiden nopeaa tavoitettavuutta joko puhelimitse tai sähköpostilla, ja aktiivista edelleenohjausta palveluiden piiriin, jos nuorella oli tarve siihen.

Haastatteluiden perusteella koen kuitenkin, että kaupunki voi olla tyytyväinen ostopalveluyksiköihinsä niin arjen kuin kotoutumisen näkökulman puolesta. Kaikista yksiköistä jäi vaikutelma, että nuori ja tämän tarpeet ovat ohjaajille hyvin tärkeitä ja niistä huolehditaan.

8.3 Tutkimuksen merkitys yhteisöpedagogille

Uuteen maahan ja kulttuuriin saapuessaan turvapaikanhakijat tuntevat olonsa eksyneeksi, ja heitä saattaa hämmentää erot paikallisen ja heidän oman kulttuurinsa välillä. Yhteisöpedagogina minulla on loistava mahdollisuus osallistua heidän kotouttamiseen, ja auttaa heitä sopeutumaan Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin. Monikulttuurinen työ on kenttä, joka näyttäytyy meille tällä hetkellä täynnä erilaisia työllistymismahdollisuuksia. Monikulttuurista työtä voi tehdä Suomessa tällä hetkellä erilaisilla työkentillä, kuten vastaanottokeskuksissa, asumisyksiköissä, monikulttuurikeskuksissa kuten Jyväskylän Gloriassa, sekä esimerkiksi erilaisissa kotouttamisprojekteissa. Monikulttuurisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa on vaikea kiistää. Kotimaassamme elää jo rinnakkain monia kulttuureita, jotka saavat jatkuvasti vaikutteita toisistaan. (Rastas 2007, 1.)

Ihmisoikeudet ja monikulttuurinen työ kulkevat mielestäni melko lailla käsi kädessä, sillä omasta maastaan syystä tai toisesta pakenemaan joutuneille ihmisille ihmisoikeudet eivät välttämättä ole itsestäänselvyys, ja yhteisöpedagogi tekee tärkeää työtä tukiessaan esimerkiksi asumisyksiköiden ja perheryhmäkotien asukkaita näiden yrittäessä kotoutua suomeen ja uudenlaiseen elämään omien oikeuksiensa kanssa.

Edellä mainittujen lisäksi, yhteisöpedagogit voivat työskennellä myös yhdenvertaisuuden edistäjinä (Laitinen 2012, 85).

Tämän vuoksi opinnäytetyöni on hyvä opas monikulttuuriselle kentälle tähtääville yhteisöpedagogeille, koska tämän kautta he voivat perehtyä siihen, miten Jyväskylän kaupunki huolehtii oleskeluluvan saaneiden nuorten kotoutumisesta. Laitinen kertoo artikkelissaan Yhteisöpedagogien haasteita ja tehtäviä monikulttuurisessa Suomessa (2012) monikulttuurisuuden koskevan nykyisin kaikkia yhteisöpedagogeja, ja osan päätyvän sellaisiin työtehtäviin, joissa olisi erityistä hyötyä olla kartalla monikulttuurisuudesta ja maahanmuuttoon liittyvistä kysymyksistä (Laitinen 2012, 66). Tästäkin syystä uskon opinnäytetyöni olevan hyödyllinen työkalu tuleville yhteisöpedagogeille monikulttuurisuuden työkentälle.

8.4 Jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyöhöni saisi aivan uudenlaisen näkökulman, kun tekisi toiminnan tarkastelun asiakasryhmän nuorten näkökulmasta, miten nämä ovat kokeneet asumisyksiköiden arjen tukevan heidän itsenäistymistään ja kotoutumista Suomeen. Myös jo omilleen muuttaneita nuoria voisi haastatella, heiltä taas saisi näkökulman menneeseen aikaan, ja saisi hyvin peilattua sitä, miten kaupungin yksiköille asettamat tavoitteet toteutuivat oikeasti, mutta pitkällä aikavälillä.

Jatkotutkimus olisi mielekäs toteuttaa, sillä täysi-ikäisiltä nuorilta ei tarvitsisi pyytää tutkimuslupaa yksikön tai edustajan puolesta, mutta haasteena tulee esiin, että miten nämä nuoret tavoittaisi. Tulokille tuskin olisi heidän kohdallaan enää tarvetta, jos integroituminen Suomen olisi tapahtunut myös kielellisen osaamisen myötä.

Alussa suunnittelin tekeväni yhdenmukaisen oppaan asumisyksiköille haastattelujeni perusteella, jolloin olisin voinut nostaa jokaisesta yksiköstä toimivia menetelmiä ja vinkkejä arkeen, mutta tätä en päässyt toteuttamaan.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Alasuutari, Pertti 1993. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Finlex. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. 493/1999. Viitattu 1.11.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Finlex. Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. Viitattu 20.11.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Huoltsikka Oy 2016. Palvelukuvaus ja hinnoittelu.
- Infopankki 2016a. Muutto Suomeen. Ei-EU-kansalaiset. Turvapaikanhakijana Suomeen. Viitattu 1.11.2017. <http://www.infopankki.fi/fi/muutto-suomeen/ei-eu-kansalaiset/turvapaikanhakijana-suomeen>
- Järvinen, Tiina, Snellman, Olli & Helenius, Mari 2014. Ilman huoltajaa turvapaikkaa hakevan lapsen edustaminen – tietoa vastaanottokeskuksen toiminnasta ja edustajana toimimisesta. Maahanmuuttovirasto. Viitattu 3.11.2017.
http://www.migri.fi/download/57637_Ilman_huoltajaa_turvapaikkaa_hakevan_lapsen_edustaminen.pdf?fd2bbedd2815d488
- Jyväskylän kaupunki 2017a. Kotoutumispalvelut. Ohje 15.2.2017. Kotoutumispalveluiden tuetun asumisen palveluiden hankinta 1.1.2017 – 31.12.2019. Käytännön toimintaohjeita.
- Jyväskylän kaupunki 2017b. Kotoutumispalvelut. Ohjeistus 15.2.2017. Työnjako kotoutumispalveluiden sosiaaliohjauksen ja yhteisöllisen asumisen työntekijöiden välillä.
- Kotouttaminen.fi 2017a. Työn tueksi. Pakolaisten vastaanoton käsikirja. Yksin saapuvat alaikäiset. Alaikäisen edustaja. Viitattu 1.11.2017.
<http://kotouttaminen.fi/alaikaisen-edustaja>
- Kotouttaminen.fi 2017c. Työn tueksi. Pakolaisten vastaanoton käsikirja. Yksin saapuvat alaikäiset. Jälkihuolto. Viitattu 3.11.2017. <http://kotouttaminen.fi/jalkihuolto>
- Kotouttaminen.fi 2017b. Työn tueksi. Pakolaisten vastaanoton käsikirja. Yksin saapuvat alaikäiset. Muutto kuntaan. Viitattu 3.11.2017.
<http://kotouttaminen.fi/alaikaisen-muutto-kuntaan>
- Laitinen, Hanna 2012. Yhteisöpedagogien haasteita ja tehtäviä monikulttuurisessa Suomessa. Teoksessa Kuivakangas, Johanna (toim.), Yhteisöpedagogiikan uudet avaukset 2012. Sarja C. Oppimateriaaleja C 29, 2012. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Liebkind, Karmela (toim.) 2006. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. 3. painos. Tampere: Tammer-Paino.
- Maahanmuuttovirasto 2017i. Medialle. Sanasto. Viitattu 15.11.2017.
<http://www.migri.fi/medialle/sanasto>

- Maahanmuuttovirasto 2017b. Turvapaikanhakijat. 1.1.-31.12.2016. Viitattu 1.11.2017. http://www.migri.fi/download/65764_tp-hakijat_2016.pdf?58f05b0e8e05d588
- Maahanmuuttovirasto 2017c. Turvapaikanhakijat. 1.1.-31.3.2017. Viitattu 31.10.2017. http://www.migri.fi/download/72837_Tp-hakijat_alaikaiset_tammi_helmi_2017.pdf?3861ce0e8e05d588
- Maahanmuuttovirasto 2017d. Turvapaikanhakijat. 1.1.-31.3.2017. Viitattu 1.11.2017. http://www.migri.fi/download/72839_Tp-hakijat_tammi_helmi_2017.pdf?f066520e8e05d588
- Maahanmuuttovirasto 2017a. Turvapaikanhakijat. Yksintulleet alaikäiset, 1.1.-31.12.2016. Viitattu 31.10.2017. http://www.migri.fi/download/65762_Tp-hakijat_alaikaiset_2016.pdf?4688d50e8e05d588
- Maahanmuuttovirasto 2017e. Turvapaikka Suomesta. Viitattu 1.11.2017. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta
- Maahanmuuttovirasto 2017g. Turvapaikka Suomesta. Kuntaan muuttaminen. Viitattu 1.11.2017. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/kuntaan_muuttaminen
- Maahanmuuttovirasto 2017f. Turvapaikka Suomesta. Turvapaikan hakeminen. Viitattu 1.11.2017. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen
- Maahanmuuttovirasto 2017h. Turvapaikka Suomesta. Vastaanotto toiminta. Vastaanoton palvelut. Ilman huoltajaa olevat lapset. Viitattu 1.11.2017. http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottoiminta/vastaanoton_palvelut/ilman_huoltajaa_olevat_lapset
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2010. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Pakolaisapu 2017. Sanasto. Viitattu 1.11.2017. <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>
- Pollari, Jorma & Koppinen, Marja-Leena 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Opetus 2000. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Pöyhönen, Laura 2016. Nuorten hyvinvoinnin tukeista kotouttamisen ja itsenäistymiskansion voimin. Opinnäytetöihin tutustumista ja analysointia. Kehittämistyön menetelmät 1. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisematon lähde.
- Rastas, Anna 2007. Monimerkityksellinen monikulttuurisuus. Pääkirjoitus. Teoksessa Nuorisotutkimus 4/2007. Monikulttuurisuus. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Ryhmäkodit arjessa 2016. Tukiasumisyksikkö Jyväskylä. Viitattu 25.6.2017. <https://www.ryhmakodit.fi/tukiasumisyksikko-jyvaskyla->
- Sisäministeriö 2017a. FI. Vastuualueet. Maahanmuutto. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. Viitattu 31.10.2017. <http://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

- Suomen Punainen Risti 2017a. Tutustu Punaiseen Ristiin. Työmme Suomessa. Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto. Kysymyksiä ja vastauksia turvapaikanhakijoista. Viitattu 1.11.2017. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto/kysymyksiä-0>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a. Aiheet. Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Turvapaikanhakijoiden terveys ja hyvinvointi. Viitattu 31.10.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/turvapaikanhakijoiden-terveys-ja-hyvinvointi>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017b. Käsikirjat. Lastensuojelun käsikirja. Työprosessit. Eryityskysymykset. Turvapaikanhakijat lastensuojelun asiakkaina. Ilman huoltajaa Suomessa oleva lapsi. Viitattu 22.11.2017. [https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/turvapaikanhakijat-lastensuojelun-asiakkaina#Ilman huoltajaa Suomessa oleva lapsi](https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/turvapaikanhakijat-lastensuojelun-asiakkaina#Ilman_huoltajaa_Suomessa_oleva_lapsi)
- Valkendorff, Tiina & Söderlund, Markus 2017. Yhteisöpedagogi turvapaikanhakijatyössä. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Kuivakangas, Johanna (toim.) 2017, Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 42. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196.
- Valtion kotouttamisohjelma 2012. Hallituksen painopisteet vuosille 2012-2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Viitattu 21.11.2017. <http://tem.fi/documents/1410877/3342347/Valtion+kotuttamisohjelma+21092012.pdf>

LIITTEET

Liite 1 Haastattelukysymykset

Yleistä:

Ammattinimike/työnkuva?

Mitä työhösi kuuluu?

Oletko työskennellyt aiemmin asumisyksikössä maahanmuuttajanuorten kanssa?

Yksikön toiminta:

Mikä on yksikön toimintamalli?

Millaiseksi yksikön arki on muodostunut?

Mitä eri tehtäviä työhösi kuuluu, onko esim. vastuualueita jaettu, tekevätkö kaikki kaikkea?

Millainen rakenne työyhteisöllä on, onko palaverikäytäntöjä?

Miten tieto nuoresta liikkuu työntekijän vaihtuessa?

Miten työnantaja tukee työntekijöiden osaamista ja jaksamista?

Miten asiakasryhmän erityisyys näkyy työssä? (asiakkaiden tausta)

Miten yhteistyö ostavan tahon, eli kaupungin kanssa on koettu?

Maahanmuuttajanuorten ohjaustyö:

Mitä menetelmiä käytätte ohjaustyössä?

Millainen työskentely on toimivinta?

Mitä haasteita ohjaustyössä on tullut vastaan?

Miten kotouttaminen näkyy yksikön arjessa?

Onko nuorilla harrastuksia mitkä tukevat kotoutumista, millaisia?

Mitkä asiat ohjaajan mielestä tukevat kotoutumista?

Mitä eri näkökulmia on kotoutumiseen? (kotoutumisen aspektit)

Mitä haasteita nuorilla on, ja miten ohjaustyöllä puututaan niihin?

Miten nuorten psyykkistä ja sosiaalista selviytymistä tuetaan (psykososiaalinen tuki)?

Toimiiko yhteistyö nuorten kanssa?

Onko nuoria osallistettu yksikön arkeen mukaan, miten?